

zeruko ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 · SAN SEBASTIAN · TEL. 26666 · PREZIOA 3 PEZETA

«GALICIA HOY» IZENAREKIKO "SIGNO" ALDIZKARIAREN ALE BEREZI BAT

Euskaldunak eta euskaltzaleak gehiago gallegoentzat prejuizio aundiak ditugula ez dago ukatzerik. Guretako batentzat gallego itza desprezioko itza izan da. Historiak behar bada esplikatu ditu prejuizio onen iturriak eta sustraiak.

Orregatik Galicia edo, gallegoak esaten duten bezela, Galizia euskaldun gehienentzat ezagutzen ez den lurralde, kultura ta histori bat da. Ta arrazoi ta obligazio bat baiño gehiago ba ditugu errealidade oiek ezagutzeko. Behar bada ortarako erantzunik onena eskuartearen duten SIGNO aldizkariaren ale berezia.

Jakiña danez SIGNO Katoliko Ekintzak gaztediarentzat argitaratzen duen aldizkari bat da. Milla gora behera izan ditu bere historiaren barruan. Izan ere konformagaitza ta ausarta den aldizkari batek milla oztopo arkitzen ditu alde askotatik.

Asteroko onek bere 1391'gn. alean, 1966'go abenduaren 10'ko alean, Galizia'ko errealidade gehienak aztertzen ditu. Ale guztia, ta alea berezia da, extraordinarioa, Galiza'ri eskeiñia dago ta nik uste dutenez irakurle gehienak beste pentsamentu batzuek, beste iritzi batzuek izango dituztela Galiza ta gallegoei buruz ale au irakurtzera koan. Ta gehiago esango nuke gaiñera pozik geldituko dela bereganatu dituen ezaguera berriekin.

Ogei orriko ale ontan Galiza'ko alde guztiak aztertzen dira. Pastoralarenak bakarrik ez, poesiarenak, ekonomiarenak, gizartearenak, pinturarenak etab. Gaiñera gizaldi ontan izandu den gallego audienetakoaren berri Castelao. Arritzekoa da nola oraindiak arkitzen diran lurralde aietan milla esaera ta arrazoi jasotzen dituztenak, «Cousas de Castelao» esanaz.

Nor ez da poztuko onelako poesiekin:

Lingoa proletaria do meu pobo
eu fáloa porque sí porque me
[gosta
e quero estar cos meus, coa xen-
[te miña.

Celso Emilio Frreiro poeta gazteak idatzitakoak eta

Acuso clase media de egoismo
de non ser solidaria co seu ovo
de vivir na sua terra desprecian-
[doa

intentando borrar o seu idioma.

Baita ere garratza den Manuel Maria'k idatzitakoekin.

Zenbait artikulua garratzak eta gogorrak irudituko zaizkigu. Zenbaiten artikulotan gaizki disimulatzen den justiziaren pausoa ikusiko dugu. Zartada gogorra egiten duten arrazoiak eta esanak arkituko ditu-

gu. Ta baita ere esperantza, garai obien itxaropena. Xaquin Dans idazleak dion bezela ale ontan: «A veces, el soñar, no es evasión, al soñar veo una Galicia fraterna, puesta en pie, y puedo asegurar que nunca utilizaremos si ese sueño se cumple el «apartheid» disimulado que nosotros hemos sufrido».

Ezin akonsejatuko dut nahikoa ale onen, ale merkea bost peza besterik ez ditu balio ta, irakurketa. Gaiñera gure prolemak ere ikuitzen ditu azken orriko artikulua luze batek. Izan au du artikulua orrek: «La autodeterminación no es separatismo».

RIKARDO ARREGI

SIGNO

Número 1.391 - 10 de diciembre
de 1966 - Año XXXI - 5 pesetas

Franko concetado 01/214 - Depósito Legal M. 2.963-1969

Semanario de la juventud

Director: Rafael González. Edita "Ediciones SIGNO". Redacción y Administración: Alfonso XI, 4, Madrid-14, Teléfono 221 82 05. Impresión: Hijos de E. Minuesa, S. L. - Ronda de Toledo, 22

Gaiñean agertzen zaigun «Signo» aldizkariaren aurre au, 1966'go abenduaren 10'ko zenbakiaren azala da. Ale guztia Galizia errialdeari konsakratua dago. Arregi, gure idazle iaioak, ematen digu ale onen berri.

KANPOTARRAK EUSKALDUN BIURTZEN

Kanpotarrak euskaldun biurtzen ari zaizkigu, eta sarritan areago gu baño. Bada Deba'n euskaldun ez dan bat jaiotzez, baño euskaldunei ejenplu ederra ematen ari dana. Lorenza Bravo neskatxo bat da oraindik, eta ala ere asi da euskeraren alde lan egiten. Deba'ko parroki barrutian Doktriña erakusten jar-

duten da neska txikiak; euskera garbi-garbian esan bearrik ez dago.

EUSKERA MUNDUAN

Munduko izkuntzalariak geroago ta arreta aundiagoa jartzen ari dira euskera ikasteko. Bartzelona'tik datorkigu Coromines'ek idatzi duan liburu baten berria. Joan Coromina'sek bere liburu orretan, Kataluña aldean arkitzen diran euskal-izendun tokiak aztertzen ditu. Aren iritzi, Erdi Aro barrenean Kataluña'ko zenbait lekutan euskeraz itzegiten zan artean.

Ta euskal-izendun tokiak beste Espainia'ko lurraldetan ere nun-nai arkitzen dira; ez Errioxa'n bakarrik, baita ego aldean, Andaluzi ta Portugal'go eskualdetan ere. Toki-izen oiengatik uste zuan Cejador izkuntzalariak, euskera len Espainia guzian, Aprika'ko ipar aldean eta Prantzi'ko lurretan ere zabaldua zegola.

Ainbeste eztegu guk esango, baiña euskaldun zenbaiten ajolagabekeria esnatzeko, jakitekoa da zenbat ergestetako lekutan erakusten dan gure izkera zaarra. Ona emen erri batzuek:

Oxford, Ingalaterra'n; Oslo, Noruega'n; Upsala ta Lund, Suezia'n; Berlin, Magunzia, Munich eta Hamburgo, Alemani'ko Errepublikak Alkartuan; Leyden, Holanda'n; Paris eta Burdeos, Prantzia'n; Tokio, Japoni'an; Columbia ta Filadelfia, Ipar-Ameriketara; eta Tiflis, Georgia'ko Errepublika Sozialistan eta abar eta abar dira beren Unibersidadetan euskera erakusten dan erriak.

Eta "Diario de Barcelona" au guzia esan ondoren, dio: Gure gerrate aurretik Bartzelona'n ere euskal-irakaskintza gaiak erakusten zira ta berriro asi bearra dagola gai au erakusten. Gure arteko zenbait ezjakin ajolakabeentzat erakutsi ederra Kataluña aldetik datorkiguna.

ELIAS KEREXETA, ZINEGILLE SARITUA ERBESTETAN

Miramar Zinean lengo egun aue-tako batean "Cine Club Barandiaran"ek Carlos Saura'ren "La caza" pelikula eman zuan. Mintz au Berlin'go Azken Jaialdian saritua izan zan "Zillarrezko Artz" sariz.

Zine onen sortzaillea euskalduna, Ernaniarra ala ere, da: Elias Kerexeta gaztea.

Zazpi urte ba-daramazki zine-lanean. Lenbizi "Documental" saillean asi zan, Zuzendari lanean. Ala sortu zituan "A través de San Sebastián" eta "A través del fútbol" pelikulak.

Galdezka eraso diogu, jendea pelikula zai dagoen bitartean eta erantzun digunez, lengo bere zuzendari lana, zine-ari edo gioigille lanetara aldatu zuan eta azkenen pelikula sortzaille edo produktore jarri da, sail onetan lan osoagoa egin dezakelako.

Arrisku aundia omen du lan onek, baiña berak alako aide berri-dun mintzak sortu nai omen ditu. Kanpotarrekin alkatuta lan egiten danean, gure lurrean egin bear bada, emengo gaiak aukeratu bear omen lituzkete, beraren iritzi.

Telebisiolan ere pozik sortuko omen lituzke pelikula batzuek, baiña gaurko koxka batzuek aldatzen diranean, eta zine-artistaz ez omen gaude gaizki. Oraingoz Kerexeta'k sari bat baiño geiago irabaziak dauzka erbesteko leiaketa batzuetan.

Madril'go santageda-zale euskaldunak, jauregi batean kantari. Lorenza Bravo Doktrina erakusten.

MADRID

SANTA-AGEDA LUZATUAK

Ainbeste gauza ditut esateko, ez dakit mundik asi ere. Eta ez bate-re arritu ori irakurtzean. Emen ere atera bai gera euskaldunak santa-eskean, eta nolako taldea gañera! Berrogei ta amarretik gora giñan bildu giñanak, orko usario zaar-rean beze'a, eskean.

¿Nolatan bildu da orrenbesteko taldea? Gazte batzuek benetan alegindu diralako, eta okeri esker, gauzak aurrera egin du. Ez pentsa, gaur erabaki ta biar atera, izan danik.

Iru illabete luzean alegindu dira gazte auek, astean iru aidiz entsaletara bilduaz. Soldadu-mutillak dituzte batzuek, eta ixturiantek beste batzuek.

MADRILLEN. ZEAR

Ziur eztaikit bañan, bosgarren urtea izan bear du aurtan atera danakin. Bruxak etxean jantzi ta danok entsalo-tokira bildu giñan. Ura gure barruko poz! Ume jostalariak ematen genduan. Autobusa genduan, Madril zabalean batera ta bestera ibiltzeko; eta a'a ta guztiz ere, ez genduan ate guztialak jotzerik izan. Ba-dira pena galanta artutakoak, joan ez g'ntzazkielako. Ikastetxe eta euskaldun batzuegana joan giñan, eta zer zan ura! Aurpegietan poza eta b'gletan negarra, biak batera. Mojatxo arek bezela. Amazazpi urteko neskatxa pinpiriña erten Euskalerritik, berrogeitamar kanpoan igaro, ta orain illobaren abarkak eskue-tan artzean, aren sentimentua ta aren negarrak!

Eta ka'eak batean jendea gure ondoren, gu abesten ikustean. Ikusi gabe ezin sinistu alako ura.

PESTA AUNDIAK, BIARAMONA

Ala da esaera, eta ala izaera. Egun batean ezin iritxi toki danetara-ta, lau egunez or ibiliak gaituzte kalean-gora kalean-bera, kanta ta kanta. Azkenetako etzeuden goxuak gure ezarrak bañan, barruan genduan alaitasunakin guztia genezaken.

Festaren ondoren, merienda. Derriorekora ori euska'dunen artean. Baño asmo bat p'ztu zan an: Urtearen buruan jai-aldi geiago ere badirala-ta, artarako talde bat sortze ongi etorriko litzakela, «otxote» edo olako zerbait. Ikusiko degu geroak zer dakarren.

DIRU-BANAKETA

Bildutako dirua lau probintzietara banatzea erabaki da, urtero urtero txandaka. Aurtengo zotzak Iruña atera du. Gure milla-peseta-ko auek zaartzaroa ta gaixotasuna ez ditu gaitetasun eta osasun blurtuko-baño, artuko duten poz-zirrarak ere balio du. Beraz ba, Iruña'-ko Gaixo-etxeko agureari, Madril'go euskaldun gazte auen partetik, agur eta zorion.

Santagedak orain aitatzea, kontu preskotxo ote? Ala batzueri frudituko; baña guri ez ainbeste; esan bezela, danak kontenta naiaz, lau egun-tzar kanta ta kanta aterik ate ibiliak bai-gaituzte. Ortaz, eta Madril'dik «kronika» bat bidaltzeko dagon bidea kontuan arturik... labe-usai beroa dariola dago gure Santageda opil au, Otsi! Estimatuko al diguzute.

"AUNTXA"

(Chiquito de Urrestilla)

GIPUZKOA

AIZARNAZABAL

GURE MIXIOAK

Amar egunekoak izan ditugu. Oso ederrak izan ere gañera. Erriak ederki erantzun du, oso pozik egon da.

Mixiolari Aita Zubiaga, Jesusen Lagundikua izan degu, erri ontan lendikan oso ezaguna eta ixtimatu. Bi mixiolarien lanak berak bakarrik eraman ditu. Zorionak eta eskerrik beroenak!

Izugarri gusta zitzayon erriari ostiraleko elizkizuna batez ere eta igandeko umien jaitxo zoragarria. Antxe Aita Zubiaga-k pazientzi esan-lakoz erakutsitakoa itzaldi, olerki eta bakarriketaz aditzera eman ziguten. Bertso-sayoa ere izan genduen, ez makala gañera. Bi bertso-larixok, Bekolako Andrex Iriondo-k eta Azpiazu-ko Prantxiok ezik obeto jardun zuten. Aita Zubiaga-k esan zieten Xenpelar berria batak eta Pello Errota Txiki bestiak ziruditela. Alaxen zan izan ere. Zorionak aif ederki egon ziñaten ume-txui eta aurrera!

GAXORIK

Nolabait gañera egona degu Etxeberriko Inazio Ostolaza. Jainkuari eskerrak bizkortu da eta ederki dijoala jakin degu. Asko poztutzen gera.

ILLBERRIA

Da «Atrixtain» baserriko Prantzizko Mari Manterola, elizakuak eginda gero. Mixio egunetan Jainkuak eraman zigun beregana. Bego Zeruan. Beran atsekabian etxekuei laguntzen diegu.

TXONTXOR

IRUN

SATARKA

Sagartzatsu'tar Klaudio'k urrezko eztaiak egiten dituala olerkiarekin eta omenaldi bat egiteko asmoa agertu dute. Txit ongi deritzait, bidezkoa baita. Ni nerone ez naiz azkena izango noski.

EUSKERAZ

Azaldu berria da irundar margo-lari Gaspar Montes Iturriotz'en bizitza. Ederki egiña gañera. N. Alzola degu bere egille. Zorionak biotzez.

ILL BERRI

Oraintsu ill da, gazterikan gañera, Maria Urzelayeta Igiñiz andre egitan eta ziñez ona. G. B.

BERRIZ BASAURDEAK

Berrogei-ta-amar kiloko bakoitza izan diran bi basaurde garbitu berria da eiztari jator Inazio Oyarzun irundarra. Nun eta bertan, gure mendietan, Pagogaña eta Erlaiz tartean. Beajondaizula.

Eta beste bi, irurogei eta berrogei kilokua berriz, Araba'ko Nabaja aldean, gure erriko eiztari saill bateg. Irun'ek ez du galdu bere betiko eiztari izena dirudianez.

ILLDEGIA

Txikitxoak egiten Irun'entzat eta zabaltzeko asmotan dabilzkigu. Asko azi baita izan ere gure erria eta geiago azitzeko bidean dijoa. Beaz, illak ere geitu bear nai ta naiez.

GURE ASTEA

Garizumaldian egiten diran itzaldi bereziak asirik dira gure eleizetan.

Andre Mariaren Eliz Nagusian izango ditugunak ona emen:

Otsaillaren 12'tik 18'ra neskakentzat Aita Barquerok emanak.

Otsaillaren 20'tik 26'ra mutillentzat Aita Zubiaga emanak. Otsaillaren 26'tik Epaillaren 5'ra Aita Gordoak emakumeentzat emanak.

Epaillaren 6'tik 12'ra Aita Lasarte'k gizonentzat emanak.

Eta urrengo aste osoan GUREAK, EUSKALDUNENAK, euskeraz eta aurtan ere, igaz eta orain bi urte eman dituanak berak: Jesus'en Lagundiko Aita Zubiaga izlari jator eta langilleak.

Beaz, betorz euskaldunak, eta Irun'en gaur asko dira gero, beren atera Irun'go Andre Mariaren Eliza ederrera datorren Epaillaren 12'garrenera, uts egiñ gabe. Beti bezela, egunero iru itzaldi izango dira goiz, arratsalde eta gabian. Badago aukera.

JO-TA-KE

Alaxe dabilzkigu lanean eta laister asteko asmotan Urruñe'tik Beobirako zubi berria dala eta. Bi aldetakua ordaindua izango da eta ez nolanaikua diotenez, nik neronek ez det lan onen goraberarik ikusi al izan baño.

TXANTXANGORRI

AZPEITI

MANKOMUNIDADEARI BURUZ

Lenago ere aitatu gendun eta berriro ere zerbait adierazi nai genduke. Mankomunidade au bere bilerak egiten ari da, bertaratzen diranak: gurasoen elkarte aldekoak, Udal-Etxetako representanteak, erri auetako industrialak... Euren egitekoa Urola ballerako erakusizun alderdiko bear denai erantzun egoki bat ematea da.

Orain artekoan lau billera nagusi egin dituzte ta beren artean komisi bat eratu dute, komisi onen egitekoa aurrerako lanketa batzuk eratzea da, jakina guztia oraindik egiñ nai bat da, eta orregaitik oraindik ikusten ari dira nola jarraitu litekean, bai estatutoko eratze, bai erakusketak gaiak bear bezela prestatzeko, ta jakina baita ere diru alderditik izango dituzten bearrak bear bezela zuzentzeko.

Lan onetan dabilzkanak datorren kursorako asmo auek egi biurtzea nai dute, baita ere guztiok alik erantzun onena bear oni ematea nai degu.

Saiatu gaitezen, orain degu garaia.

MENDI-ZALEEN ITZALDIA

Illaren 12'an, gure mendizaleak itzaldi bat izan zuten, Irigoien'tar Patxi'k azaldu zizkigun gure alderdietako mendi ta parajeak, ederki adieraziaz, urrutira joan gabe toki politak baditugula.

«EUSKALDUNAK EUSKERAZ»

Gazte asko neska ta mutill ikusten ditugu kaleetan solapan au ipiñita «Euskaldunak euskeraz».

Ondo dago ori, bai, bañan egia esan askok ezluteke ipiñi bear, lotsa eman bear liteke. Gazte batek alegiñak egiten baditu ikasten, euskera maitatzen, onek bai ipiñi lezake. Biotzean dauka onek solapan agertzenduna.

Tamala da au ez gertatzea zoritxarrez, baizik beste egi bat, onen ezberdina.

Geienak «analfabetoak» gera, ez dago ukatzerik, geienak ez dakigu ez idazten eta ezta ere bear bezela irakurtzen. Geienai ezta ere ez digu ajolik. Ta ez dezala iñork esan nai, ikasiko lukela bañan... denborarik ez duala, iñor ez dagola eakusteko eta abar.

Or dago «Etxegarai» taldea, or daude Loyolan bat baño geiago Jesusen lagunak, bai, erakusteko prest, oiekin ez duanak nai ezer jakin, or ditu ainbat bezte era ikasteko, antzerki bidez, liburu bidez... bañan ez, ori ez, ikasi ez, ezta ere maitatu biotzarekin, baizik «insigni» batekin.

Sentimentu ezka, indar gutxiko naia.

Mesedez, pentsa datza pixkat ori ipintzerakoan.

«Analfabetoak» gera!

IKASTOLARI BURUZ ITZALDIA

Gure erria iritzi zan illan 9'an gai onetaz itz egitera F. Setien apaiz jauna.

Oso egoki azaldu zigun zer erata ikastoletan erakusten zaien umeai, ta zeif ez berdina dan au erdaldun eskoletan erakusten zaien eratik.

Jendeak zer pentsatzen dun ikastolari buruz, pixka bat begiratuaz, argi azaldu zigun esperientziak, zer

esaten duan jendearen jardun orretaz. Erakusteko era ortan jolaz bakarrik egiten dutela esan dutenak badira, bañan bide asko dira erakustet orretara irixteko, eta ikastoletan jarraitzen dutenak oso ondo erantzuten duela ikusten ari dira. Baita ere ezaten dute, orain umeak ikastola eramateak geroa arazo geiago ekarriko ditula, erderaz ez dutela ikasiko eta abar. Oneri ere ederki erantzun zion F. Satien'ek, esanaz bai Donostin, eta baita ere beste errietan, konprobatzen ari deirala, umeak ikastola uztean, bi izkuntzak ondo erabiltzen dituztela, bai euskera ta bai erdera, biak berdin, eta biar bada bestela bañan obetuago oraindik. Ederki adierazi zigun bada, ikastolak zenbait alderdi on dituzten.

EUSKAL-ZALEAK

LEGALZPI

AGATE DEUNA

Otsailla'ren 4'an arratsalde eta illun-abar, erriko auzo eta kaleak zear atera ziran Agate Deunaren abestalde ederrak. Brinkola eta Telleriarte auzoetan neskak eta mutill batean, eta errian mutill talde ikusgarria, denak antziñako oiturrari jarraituaz abeslari, bildu zituzten txanponak gaixoen alde eskefiatz. Abesti onen doñu goxoak barrenari gili atsegiña sortu erazten dio, eta makilla eta argi ontziak eskuian dituztela oso eragiñkorra izan oi da.

Etxeko andreak esku zabal izango al ziran erruki egintza onen alde.

BATZARRA

Sendiko Guraso Elkarteak izan du urteko batzar nagusia Otsailla'ren 5'ean Ibai-Ondo antzokian; Elkartearen urteko gora bera danen berri eman zuten batzordekoak. Irakaspen gaiak, diru artu emanak, aurrerako dauden elburu berriak, batzordearen berrikuntza, eta abar.

Batzar tartean Gurutze Santu Ikastetxeko neskak talde polita abeslari, eta Alaitasuna taldekoak kitarra soñu goxoak itz alaitu ederrik eman ziguten tarte orretan.

Batzar onetara ez gera bear litzaiken ainbat biltzen, 743 erkide bagera eta utsuone askotxo nabari zan antzokian, garrantzi geiago eman dezaiegun eginkizun aueri, danon onerako bai da.

JAIALDIA

Egun zoragarria Legazpi'n Otsailla'ren 12'a. Goizean 32 txistulari talde bikaña auzo eta kaleak zear, eresi alaiak joaz, lozorroan zeuden ainbat erritar, eresi oiek entzutean girotu ziran ez-baiak utzita, Eslesa Antzokian eratua zegoen jai-aldira urreratuaz. Sendiko guraso gazte egikor batzuek batzorde bat egiña dute, aif zuzen ere, Ikastola sortu eta aurrera eramateko bear diran giroa piztu eta laguntza biltzeko eratua zuten jai-aldi atsegiñ au.

Len esandako antzokian, eguerdiko amabi-ta erdietan, aitatutako txistulari sallah asiera eman zion, Olea'tar Inozentzio aurkezle. Entzule asko zegoen erne ogeita-amabi txistulari gazte auei entzun gogoz, neskak, mutill, gizon, danetatik ziran taldean. José Inazio zuzendari zutela efiñ zioten goxo goxo jo aldiari, «Alborada, eta Minué» eresi ezititsuak entzun genitunean biotzak irri-par ziran alako doñu zoragarrien tartean, txalo soñu beroak jaso zituzten berak ere.

Ondoren bertso saioak, Agirre'tar Bitor, eta Azarola'tar Iñaki, erritarrak eman zuten asiera agurra, bertso sutsu eta egokiak bota ere alajaña, berak oi duten abots ezti goxoan; bapo mutillak, iaioak zaudete biok ere, jarrai zuen biotzak darioten iturri ezti orren marmarioa nun nai zabalduaz.

Bi erritar auek bidea iriki zioten, ondoren zeuden lau bertsolari eza-gunei, Azpillaga, Lazkao-Txiki, Agirre, eta Lazkao'k eraso zioten, Oleak eman zien gaiari buruz. Ikastola, Euskera, eta beste gai sakonik asko argiro aztertutaz azkenik, lukaika egintza gai parregarri baten bitartez laurak batean naspildu ziranen, bazan alarga eta txalca entzuleen tartean; Giroa bear bazan, epeldu ziran barrenak, sei bertsolariak txoill goratuak izan ziran, eskuak puska zorian txalotuaz.

Tarte batean Elorza'tar Jose Inazio, aditera eman zuan Ikastola'ri buruz dauden asmo eta eginkizunen berri, eta au iristeko bear dan laguntza eskatuaz. Bukatzeko, txistularien bigarren saioa, eresi alaiak berriro, eta azkenean Gernikako Arbola txistulariak soñuz eta entzuleak abestuaz amaitu zan aif gogoko genduen euskal kutsuzko jai-aldi oroikorra.

Len esan det giroa piztu zala Ikastola'ren alde. Laguntza ukatuko ote degu su au itzaldut gabe iraun erazteko, eta len-bai len aurrak gure izkuntzan ikaskizunak egiñ al izateko?

ERIOITZAK

Uste gabeko erioitz baten bitartez, Jaunak bereganatu digu Gorrotxategi'tar Juli andere gaztea 39 urterekin, Otsailla'ren 12'an, eta gaxotasun baten ondoren, Urzelia'tar Pedro, urte askoan eleiz nagusiko abeslari izan dan gizon ona, 82 urterekin Otsailla'ren 15'ean. Jaunak zerruetako atsedenean zaitzatela betirako. Beren sendiai nere samii agurra.

AN-ZAN

LEGORRETA

SANTA AGEDA EGUNA

Naiz orain artean oitura eder au baztertuta euki arren, aurtan neska ta mutillek osatutako gazte talde jator bat etxez-etxez ibilli da, denari ain ezagun zaizkigun abesti zahar alaiakin erria poztuaz. Eta egia esan asko ziran esaten zutenak ere: Baña gaur ze egun degu? Noski, lehen esan detana, izan ere ainbeste denbora zan Euskalerriko oitura zahar au zearo ahazturik geneukela... Aurtan berriro degun ezkerro, ia datorren urtean ere jarraitzen degun.

GOGO-JARDUNAK

Urtero bezela aurtan ere iritxi da Gogo-jardunen garaia. Asiera, gurasoak edo ezkondukoek eman diote, ill onen 12-tik 19-ra bitartean. Zuzendari bezela On Mikel Atxaga dute. Ta urrena, illaren 26-en asita, gazteak. Zuzendari bezela On Andoni Andonegui izango degu. Egun auek on dagigula denoiri.

KONFERENTZIA

Joan zan ostiralean, illak 10, konferentzi bat izan genuen, Joshemary Agirre gazte jatorra izlari genuelarik. «Neo-kapitalismo» ataz mintzatu zitzaigun. Ez det uste ondo egoan zala esan bearrakin dagoanik, bere iaotasuna denoiri bai zaigu ezagun; gauzak argi ta garbi azaldu zituan.

Baña oraingoan ere, oitura dan bezela, jendeak etzuan ber bezela erantzun. Auxe bai dala betiko leloa! Nere iritiz erri onetan sasi-jakintsu geiegi dago, ta kultura zale-tasunari ateak itxitzen dizkion eragozpen aundiena ori dala esango nuke. Gazteok, gure kultura egaria R. Madrid eta R. Sociedad-ekin bakarrik ez dedilla ase.

EZKONTZA

Joan zan larunbatean, illak 9, Luis Gargayo Santandereko semea ta Sara Garmendia, erriko alaba, ezkondu ziren. Zorionak!!

PAKEAN ATSEDEN DEZATELA!

Ara emen beste bizitzarako bidean aurreratu zaizkigun anai-arrebak: Josefa Esnaola, Iñaki Errezola, Jenobeba Bazkez eta M.ª Iñaki Elosegi. Irakurle, AITA GUREA... E. ASKA

EIBAR

AGINAGAKO BIDEA

Aurrera doaz bide au egiten, ez guk gura dogun lez baño. Ora ederrak izan dabez aurreko astietan ba agurotxuago egiteko, baña... Dana dala, ba doyaz eta gagozan ixillik.

AMORRAIAK

Ogei-ta-zazpi mille arraultz jaurti dabez geure ibayetara. Arrantza ugaria yatorku baldin lantegiak euren loikeriagaz erakozten ez ba-dabe.

YUAN YAKUZANAK

Oraintsu ill yakuz Eibar-en: Gre- (8'garren errialdean jarraitzen du)

Zeruko Argia

Zuzendaria:
JOSE IGNAZIO GABILON-
DO PUJOL

Naparroko-Kantuari ta Ara-
golko Kaputxinoak
argitaratua.

(Carlos III, 22. Pamplona)
DONOSTIA'n

Oquendo, 22; tel. 26666

ARPIDE-SARIA:

Urtekoa ... 150 pta.
Erbestean ... 225 pta.
Aidez artu nai bada, galdetu.

ERRI IZKUNTZEN LORATEGIA

Madrid aldetik etorri izan zaigun aizea, beti beste eskualdetako asmo ta gauzen kontrakoa izan da agiaz. Baiña noizean bein eta gaurko egunetan au gelago nabaitzen degu, Madridgo egunkariak beste aize ongarri bat bialtzen digute, uste gutxienean degunean.

Onela, pozik irakurri degu ABC'en Alfonso de la Serna'k idatzi duan lan bat, LENGUA VERNACULA izenburuduna. Bera erdalduna da ta bere izkuntza, gaztelera, oso artua du. Arro aitatzen ditu ainbat lurralde gaztelera iztegiten dutenak eta poz du ainbeste lurraldetan gaztelera zabaldua ikustea.

Orain arte, ezia arritzekoa idazlan au; baiña emendik aurrera diolana, benetan aitatzekoa ta eskertzekoa da Espainia barruan beste izkuntzak itzigiten ditugunontzako. Katalanak eta euskaldunak aitatzen dituzte ere idazle onek bere lanean, eta erdaldunentzat oso egoki itzigiten digu, auek besteon izkuntzak aintzat ar ditzaten, eta orain arteko asarrek biderik sortu ezteidin gure arteko mintzoak bide dirala.

Oso buruz esaten du erdaldun onek, here erdal-arrokeriak ez duala bultzatzen, besteren izkuntzak, ain antziñatik gure artean bizi diran izkuntza oiek aspiztazera ta apaltzera. Gure berdin-ezak eztiola bat ere kalterik egiten guzior batasunari. Alkar onartuaz bizi bear omen degu.

Izan ere, izkuntza erri bakoitzaren anima-ispillu bizia da. Abertak ez duten eta gizonok bakarrik degun itzegiteko doal onek, gizaldietako izaera ta erri bakoitzaren espiritu-muina berekin ditu ta inork ezte errurik bere errialdean albokoaren izkuntza itzigiten ez dalako.

Elizak, ain zuzen, —dio idazle onek—, ongi ikasi du egi au, ta here Liturgi otoiñak, erri bakoitzaren izkuntzetara aldatu-arazi ditu. Zerbait ikusi du Elizak ontan. Eta ala da: norbere izkuntza barru-barruan errota ta sustraitua daukagu guziok. Alperrik ikasiko dituzu besteren izkuntzak. Auek azalean geldituko zaizkitzu. Amak erakutsi dizona ez ala.

Amagandik jasotzen dezun izkuntza orrek, zure bizitza berebiziko sentipenez eta bilgarri indartzen du. Ta ori, ez beste Gobernupeko izkuntzeekin, ez Gobernu bateko bi errialdetako izkuntzeekin ez zaizu gertatzen. Naiz ta Gobernu bereko lurrak izan, aietan bi izkuntza itzigiten ba-dira, bakoitzak bere izkuntzan arkituko du, besterenean arkitzen ez duan gozotasuna.

Benetan poztekoa da Madril aldean onelako idazleak sortzea. Izan ere, gure arteko izkuntza guziak, berdin maitatzekoak eta berdin begiratzekoak ditugu. Guziok, alkarren anal-arreba gerala sinisteko, gure artean ez du goraberarik izan bear gure izkuntzei buruz.

Gaztelera, Katalanera, galiziera, bakoitza bere arpegiz eta animaz jantzia artu degu txikitatik. Gure etxe ta kaletan, txikitatik entzun degun izkera orren arnasa barru-barruraino sartu zaigu. Guziok berdin jaso bear ditugu Estaduaren kargak, zergak eta abar. Guziok ere, era berean jaso bear ditugu Gobernupe berean, eskubide berdiñak.

Zoritzarrez, gizaldi askotako lana izan da alde guzietan, Gobernu bakoitzak izkuntza bat bakarrik aintzat artzea ta besteak zokoratzea; ta onela oitu diran errialdeak ezin dira egun batean aldatu ta guzlen izkerak berdin errespetatzen jarri. Au luzaroko lana da. Baiña maitasunez eta pazientzi izteko lana.

Arrokeriak eta asarre bideak ezte biderik erreztuko gai aietan. Alfonso de la Serna'k jator dionez: "Egi onen aurrean espainiarrok geron buruari galdetu bearrean gaude, ia oituko ote geran ala ez, Espainia'n degun izkuntza auen desberdintasuna ta ugaritasuna ezagutu ta aitor-tzen. Gure aurrean beste izkuntzetan itzigiten dutenean, asarretu gabe ta oillartu gabe. Eta izkuntza bakoitzari bere lekuan eta neurrian bear dituan laguntzak, irakaskintza ta beste sailletan eskelñiaz".

Ez ala ederki esana? Baiña ontara iristeko bide luzea degu oraindik, eramapen aundia bear degu, asarre-itzi gabe, gozo itzegiñaz eta gure arrazoibide jatorrak pakean zabalduaz gure inguruan.

Ori zabalago egin dezakete idazleak eguneroko papeletan; baiña gure bakoitzak ere, bere inguruan ixilik bete dezake eginbear au.

Eta inoiz iristen ba-degu zorion au, orduantxe guziok alkarrengana-ko anaitasuna bete betean sentituko degu. Eta gure arteko pakera-ko asko lagunduko digu egi onek: Alde guzietan izkuntza guziak eskubide berdiñak eta laguntza berdiñak arkitu bear dituzte. Au da gizatasunak kristautasunak eskatzen digun aurreneko eginbearra.

ESKUTITZAK

EUSKAL IDAZLE BATI

Dana gezurra izango dala uste det.

Marmartzale batek esan dit, euskal ortografi berri bat ateraco dezula zure urrengo liburuan. Dirudienez, "c", "t" ta "ch" izkiekin asiko zera idazten, antziñako idazteen antzera. Urrengoan "atcera", "guciac", "maitacen", "etitzayon" ta orrela egingo dituzu beraz.

(Dana gezurra, noski).

Au erderaz esan oi da: "éramos pocos y parió abuela". Orainarte "h" izkia genuen prolema. Iskanbilla berri bat sortu nai diguzu?

Gure idaz-produzioa apala baiña apalagoa izaten da; izkuntzaren egoera, anarkikoa; idazleak, bakoitza bere aldetik, amaika euskalkiz idazten; irakurleak, eskribatzen dan apurra, ezin ulerturik... ta beste korapillo berri bat sartu nai dezu euskal literaturan? Eztet ezer konprenitzen!

(Gezurra, dana gezurra, jakiña).

Oroitzen naiz, izan ere, lengo egun batean Rikardo Arregi adixkideak esandakoaz. "Guretzako bizitza dana, "hobby-tzat" zureten dute beste batzuek!

Neretza, aurretza bezela, euskera ezta "hobby"

bat, arimaren barnetikako dei bat, ots izugarri bat, baizik.

(Egia esan, dei ori nundik datorren eztaikit, baiña inundik etorriko da, noski).

Nik, gauza bera esaten nion, gutxi dala, poesiari buruz, Ibon Sarasola olerkariari: poesia ezta denbora pentsatzeko jostallu polita responsabilidade andiko eginbear bat, besterik ez.

Baiña nik "snobistatzat" ez al zaitut artzen. Zure idazlanak, oleri ta jostaldi saillean batez ere, asko ederretsi ditut euskal baratzari, aize berriak dakazkitelako.

Beraz, pentsatzen aritu naiz: gizon ori "c" ta "ch" izkiak erabiltzen asi dan ezkerro (bear bada guztia gezurra), bere arrazoiak izango ditu berak ortakora.

Gure euskaltzaleak batasunaren bideari jarrai dezaioeten, ala-jañal

Agur, adixkidea. Uste det dana gezurra izango dala.

CARLOS SANTAMARIA

EUSKALDUN ZERTAKO?

Juan SAN MARTIN

halá ere, zuk eta nik ondo dakigu beren buruak eusketzaleztat dituzten askok baiña euskera gelago ekiela.

Neuk ere behar bezelako gunik ez nion arkitu gaztelarari. Gaztelara ondo menderatu nahirik eman nituen alperrikako orduak irakatsi zidaten ene arbaso hizkuntzan nuela gun hori, arima hori. Ta konturatu bezin askar jo nuen euskerrara.

Nere ezpainak euskeraz ikasi zuten irri ta parre egiten; nere begiak euskeraz ikasi zuten negar egiten (geroztik, maiz, euskeragaitik negar eginbeharrean arkitu badira ere). Beraz, zergaitik ez euskaldun, bestetarikok gunik ez ba dut? Unamunok ziñuanez: "La lengua, he de repetirlo una vez más, es la sangre del espíritu" (Obras completas, T. III, p. 1081). Bion arteko diferentzia bakarra da, berak gaztelarari arkitu zuela gura eta nik euskerari. Alde hortatik begiratu izandut Unamuno'ren heñburua, ta horregaitik inoiz ez dut txarrra hartu. La cuestión del vascenceñ zion guztia. Aski zaizu jakitzea euskeltzale baiña lenago nintzela Unamuno-zale, ta huntan ere ikasbide hoberenak izan ditudala. Ta, gauza oiek agertzeko Unamuno oifiharriz hartzen badut, bi gauza gaitik da: bat, arestian esan dudan bezala, noizbait zeu ere Unamuno-zale izan zeralako; ta, bi, zuk horain egiten duzun galdea, "Zertako euskaldun?", berak zuk baiña lehen erin zuelako ta horaindikan ifundik erantzun sakon-sakonik izan ez duelako, inoiz euskeragaitik egin danik galdera sakonena izanarren. Sañatore Mitxelena berak ere, Unamuno ta abendats'en, nere ustez zuan behar zuan bezala aztertu aspaldiko auzi hau. Neri aski izan zitzaidan berak erderaganako hartu zituan arrazoiak eurak euskerarentzako hartzea. Nere sentipenen eta nere arimaren izakera euskerari arkitu nuelako.

Ta, hala ere, pentsa zezakean bezala, hoiak ez ziran nere errazoi bakarrik. Gizontasunak justizia egarria ere bere ariman daroa. Gurutuan hil duzu adibide. Ta, munduko gizon bakoitzari errespetoa ta justutasuna zor zaion bezala, era berean, herri bakoitzari ere zor

zaio Euskeran hezi ta azi giñanok zergaitik ez besteak baiña esku-bide?

Esango didazu gure herri ahunek ez duala hori sentitzen. Geienak ez. Egia da. Baiña, lo daudelako. Ta, ni, zigorkatu ninduen batean iratzartu nintzen.

Horaindik ez dakit ziurtasunez mundu honetan zertako nagoan, baiña bai badakit justizia hurri dagoela, eta borondaterik hoberenarekin nioja mundu hobeago baten bila. Euskalduna naiz eta nahi dut nere herriak euskaldun irau dezan. Ta, ez da asko eskatzen duna: gizon guzientzat eskubide berdiña, ta herri guzientzat ere hori bedhori.

Bai, Jose. Espriu'ren hitzekin esango dizut:

Diversos són les homes i diverses les parles,

i han convingut molts noms a un so lamor.

Ta, hainbeste hizkuntza alperrikakoak badiraz, mundu zabalari begira, ta batez ere etorkizunari begira, zertako dugu gaztelera? Zergaitik ez goaz zuzenki inglesa ikastera? "The english speaking folk", izen hunekin Unamunok berak ere badu lan jakingarri bat, euskera menperatu nahirik eta euskera baztertu nahirik dabiltenentzat hain atsegia ez dana.

Ta, bukatzeko ere, betor Unamunoren irakaspenetikakoa: "Aduenarnos de nuestra habla es cobrar tierra, independencia y libertad espirituales" (Obras completas, T. VI, p. 957).

Baiña, guzi hauen gainetik, gauza bat utzi bear dut argi ta garbi ZERUKO ARGIA'ren irakurleentzat, badakidala zure galdera sakon hori ez zijoala euskeraren kontra, lo-zorroan daudenak esnatzeko baizik. Baiña ere, nere iritzi hauen bakarrik ez dagoala hizkuntza baten hil edo biziren errazoi bakarra. Zuk ere, bear bada, nahigoko zenun beste alde batetik begiratu banion zure galderari. Baiña, horaingoz, alde huntatik begiratu nahi izan dut, eta beste noizbait izango dugu galari bestalde-tik begiratzeko aukera.

Izan ongi.

ERRESPUESTA BAT

Nehor ez banaiz, ta sekulan idatzi ez badut ere, nere lehendabizikoa J. Azurmendi'k planteatu duan kuestioa erantzutea pentsatu dut. Haspaldanik neu ere prolema berdiñarekin bai nengo: zergaitik eta zertako EUSKELDUN.

Hasieratik aitortu bear dut ez dudala absolutorik onartzen. Euskal Herria, berdin euskal izaera edo hizkuntza ta horrenbeste zenbait ez dire absolutuak niretzat.

Txina'n jaio izan bagin gaur egun kultural erreboluzioan sartuak giñake seguru; Viet Nam gure herria izan ta ahuskalo amerikanoak ez ote ginduzten akatu napal azpian.

Baiñan ez bata ta ez bestea: gu euskaldun gaur ginduzen. «Me naceron sin permiso» ta euskaldun gera. Ez oieak, okerragoak ere ez horregaitik.

Puntu huntaxen galdetu dezaket: Zergaitik euskaldun ez izan, zerta rako ez izan?

Xoil-xoilik erantzun gabe utziko genduan galdera hau. Eta nehork ka pablea bada erantzuteko, erantzun beza.

Ez dut praktikoak billatzen ebidentziak erakusten diguna snobismoa-gaitik kustumian jartzea. Errealitatea uste dugun baino ximpleagoa baldia. Existenzial krixisa igaro ondorean ez du balio aundirik galderak «zertako... izan». Horrelako galderak egitea geure burua masturbatzea da. Ebidentziari ta «dasein»-eri begiak ixtea.

Beti gogoratzen naiz Codorniz'eko txiste hartaz: gizon bat serio serio, buru luzea, a lo Chumi Chumez, «pienso, luego existo» —zion—. «Bueno, y qué», bukatzen zuen bere elukubrazioa.

Krisis existenziala superatu duenak ez du eskubiderik horrelako galderak egiteko. «Euskaldun zertarako izan» galdetzen duanari, «gizona zertako izan» galdetuko nion.

Gizona izaitea merezi badu, zertako galdetu euskaldun-gizona izaitea merezi ote duan edo ez. Ez diot sentidurik billatzen, benetan. Ala gizonak gera, ala ez. Baldin eta bagera, onartu gaitzen geran bezala. Aspabientorik gabe, razismorik gabe.

Eta mesedez utzi ditzagun masturbazio guztiak alde batera (sordideces intelectuales para vagos que quieren convencerse de que no deben serlo) ta hasi gaitzen ekitzan.

Lehen pena ematen zidan, horain berriz nazka, gizon batzuek, herri bat, hil-zorian dakustenean eta «kirie eleisonek» eta «requiescat in pace» entzuten duan bitartean filosofi ta existenzial angustiaz kezkatzen ari denean. Ni gizona nahi dut izan, ta euskaldun jaio nautenez neure gizon-dasunaren akzidenteari (basqueitas), eta akzidentea besterik ez, aurrera bultzatuko diot. Arrazoi aundirik gabe, itsu-itsu. Gaurko mundukoak horrela geraldako.

MIKEL A. YNTXAUSTI

NOIZKO EUSKAL - BIBLIA? KATOLIKU ADIMENTSUEN ASTEA PARIS'EN

Bai, berriz diot, NOIZKO EUSKAL-BIBLIA BAT? Noiz ikusi ahal izango dugu euskaldunok Euskerazko Biblia bat?

Orain arte ezta inoiz egin Herriarentzako Biblia oso bat ere.

Olabiderena, garbikerizaleek diotena diotela, ezin irunts daiteke, aspergarria da, ta ulerkaitza; sabintiarrentzako egiña, urrean, baiña ez Euskal Herriarentzako.

Ta hona hemen nire galdera: Kristoren hitza, Jainkoaren esanak Biblian datzaz, zerurako bide argia erakutsiaz. Bideok baiña, badirudite hertsia ta itxita dagozala euskaldunontzat.

Gasleok gero ta urrunago Eleizagandik, baiña ez ote zaigu Eleiza gugandik aurretik aldendu?

Euskal Herriari asko zor diote Eleizak, apaizek eta Erromako Aita sainduak. Mixiolari ta eleizgizon ugari sortu (edo sortu erazi) zaizka Eleizari geure Herriari.

Ta ez ahal da lotsagarri ta gorrigarria Eleizak gudanako duen ardua eza?

Afrikan beltzei berehalakoxe ematen dizkie beren hizkuntzazko Biblia-itzulpenak, guri, oster, jaramonik ere ez.

Eleizak ez du gugatik min ez kezka handirik ta kristau ta katolikuk zintzoak bezala, beronek min du behar gaitu.

Euskaldunok, Jainkoaren hitza irakur ahal izateko, geure burua zapaldu behar ta frantses edo espainolezko liburuetara joan behar dugu. Badirudi Kristo Herri handientzat jaio zala bakarrik ta berak sorturiko Eleizak saindutasuna ta orokortasuna erras galduak dituela.

Biblia egunak pasa dira ta euskaldunok ezin ukan dugu erosi Euskerazko Bibliarik. Eleiza salatzen dut hemendik.

Aita Akesolo, Kerexeta, Orixe ta beste batzuk egindako itzulpenak onak dira baiña atal batzuk baiño ez ta gainera partikulari egiñak.

Aita sainduagandik edo gurean dagozan obispuengandik zergatik ez da sortzen ideia hori Afrikako beltzentzako egiten dutenez?

Protestanteek, orain dala hirurehun urte, Euskerazko bigarren liburua, "Jesu Krist gure Jaunaren testamentu berria", argitaratu ziguten, Albretoko errege Joanaren aginduz. Dirudienek katoliku-burugusiei etzaie oraindik holako ideien ez pastoralik otu.

Noizko? noizko Euskal Biblia? Noizko, noizko euskal apaiztegiak? Noizko, noizko Euskerazko ikastetxeak? Orain jarten ezpazkigute, gero, gauzak "hobeto" (?) egotean (?) ez dugu berengandik ezer ere behar ez gurako ere, behar zanean, kristau ta argi-erakuslerik ezpaitziran. Euskal Herria orain ere Euskal Herria da, nahiz ta alde batzuetatik, "txarto" eta gaizki egon.

FRANTZISKO XABIER KINTANA

EPISTOLA

EPISTOLA (Ef 5, 1-9)

San Paulo Apostoluak Efesotarrak egindako Epistolatik zatia

Anayok:

Jaungoikoaren seme-alaba maiteak bezela,

saya zaitzte Beraren antzekoak izaten, eta zabilzate maitasunean, Kristo'k ere maite izan baitzaitzute, eta baita bere burua guretzat eman ere, eskein-gai, eta, Jaungoikoarentzako opari usaitu bezela.

Erri santu bati dagokionez, ez dedilla aipatu ere zuen artean, ez aragikeri, ez lizunker, ez diruzalekeriarik; ezta gordinkieriarik ere, ez zoro-jardunik, ez neurritz gorako ergelkeriarik; esker-onezko itzak baizik.

Eduki ezazute beti gogoan auxe: aragikeri-zaleak, lizun-zaleak, edo diru-zaleak —sasi-jainko-zaleak diranez— ez dirala Kristo'ren eta Jaungoikoaren Erreinuan oñordeko izango.

Etzaitzela lñortxok ere naastu sasi-arrazoiekin; oyetsek dira, Jaungoikoaren asarrea sinisgogorren gañera erakartzen dutenak.

Etzaitzela elkartu olakoekin. Len illunbe ziñaten; orain Jaunagan argi.

Zabilzate, beraz, argiaren umeak bezela; argiaren ondore da-ta on-izate guztia, eta zuzentasuna eta egia.

EBANJELIOA

EBANJELIOA (Luk 11, 14-28)

Ebanjelio Santuaren zatia San Lukas'en Liburutik

Etsai bat botatzen ari zan Jesus, etsai mutua.

Eta etsaya irten bezain laister, mutua izketan asi zan.

Eta giza-taldeak arriturik genditu ziran; baiñan batzuren batzuek onela zioten: —Onak, etsayen nagusi dan Beltzebu'ren indarrez botatzen ditu etsayak.

Beste batzuek, zer zitekean ikustarren, zerutikako mirari bat eskatzen zioten.

Eta Berak, zer zerabilkiten ikusirik, onela esan zien: —Edezein erritan, erritarrek alkarrekin burrukan badabiltza, erri ura ondatu, eta etxea etxearen gañean erortzen da.

Satan, alde-banatuta, bere buruaren aurka ari bada, nola iraungo du aren erreinuak?

Zuek diozutenek, Beltzebu'ren indarrez botatzen ditut nik etsayak; nik Beltzebu'ren indarrez botatzen baditut etsayak, zeñien indarrez botatzen dituzte zuen semeak?

Ola bada, ayetxek izango dituzte zuen epaikari.

Baiñan nik, etsayak Jaungoikoaren eskuz botatzen baditut, garbi dago iritxi dala Jaungoikoaren Erreinua zuen artera.

Gizon sendo ta armadun batek bere jauregia zaitzen duanean, aren ondasunak esku onetan daude.

Baiñan beste sendoago batek, etorri-ta azpiratzen badu, sendogarri zituan armak kendu egiten dizkio, eta ondasunak banatu.

Nerekin ez dagona, nere aurka dago; nerekin biltzen ez duanak, sakabanatu egiten du.

Deabru zikiña, gizon batengandik ateratzen danean, nora-ezean, basamortuan zear joaten da, atsedentegi bat nun arkituko; eta, ez arkitzean, onela esaten du: «Biur nadin, irten nintzan etxera».

Baiñan, etxeratzean, dana garbitu ta txukundirik arkitzen du.

Orduan, berriro juan, eta bera baño makurragoko zazpi deabru artu, eta etxean sarturik, bertan gelditzen da.

Eta ola, gizon aren ondorena, asiera baño okerragoa izaten da.

Gauza auk esaten ari zala, jendarteko emakume batek, deadar batean onela esan zuan: —Zorionekoa, Zu ekarri zinduan sabela, eta zuk edoski zenduan bularra!

Baiñan Berak onela esan zuan: —Zoribekoak oraindik, Jaungoikoaren Itza entzuten eta betetzen dutenak!

raz "la no-violencia" esan oi dutena.

Aurrena M. René Remond jaiki zan itzegitera. Onen iritzi, "indarkeria" betikoa ta aldi guztietako zarteena izan da. Agirian, naiz, ez kutuan, —dio Remond'ek— eman ibilla da aldi oro. Zer da "indarkeria"? Besteen askatasuna itzen duan eragin bat, erantzuten digu izlariak.

Orregatik oitura-gaitza ta erlijio kontrako gaixokeri bat da bera. Eta orri begira dagon gizatasun erdian, ba-ñira batzuek sendagarritzat dutenak gaitz au. Auek be deinkazio batzuekin sendatu nai luteke. Beste batzuek ez dute uste senda ditekenek ere, ta ala besterik ezifnean, Jainko-gaitz bezela artzen dute.

Paris'ko Artxapezpikuaren ustez, "indarkeriaren iturri ta senda" bidea biotzetik ekarri bear degu. Vietnam'go gerratea aitatuz au dio ari onetan: "Pake iraukor bat ezta armen indarrez sortuko, ezta garaipen bidez ere ekarriko".

Mgr. Veuillot altza da gero ta entzuleak kontuan jartzen ditu era onetan: "Gizonen artu-emanen bi deak arriskua sortzen dute, guziak bulko ta ideia batzuen morroi bihurtzen diranean, eta beste arrisku bat, "diru-kolonialismo" aldetik omen dator".

"Liburu Santuetan bi eratako jakabidea ikusten det, —dio—, bata gozo-jokaera ta bestea indarkeri-jokaera. Eta bukaeran onela itzagitzen ditu: "Goragarria da norbera kontrako indarketa, onak eskuratzan bai-digu barruko askatasuna grifien aurka".

Onela gauzak, jaiki da M. Emmanuel d'Astier jauna. Ikusi duteneko, erdian zeuden gazte molto batek ekin dio txak'oka ta goraka. Baiña guzia batzarra gaitzeko ta nasteo asmatua zuten gazteok, eta azkenerako polizia deitu ta gazteok kanpora atera bear izan zituzten. Eskul-ertzeo jendea zan istillu oien sortzaillea ta pakea egin zanean, jarraitu zuten beren billean, barruan gelditu ziranak.

M. Domenach da urrenko izlaria. Onak dionez: "ezin diteke "edozen indarkeri" txarizat jo. Ba-dira beste aldetik "indarkeri ezkutu" batzuek ere, zuzentasun eta ordenarekin jantziak azaltzen diranak. Au ek ezira gerrate-zarataz agertzen ezpada gizalege itxuraz jantziak. One'ako jokaera, erri aberats eta pobreen arteko artu-emanetan erabili oi da sarri. Gogora ekartzen du gero, Munich'en gerrate aurretik izan zan batzar ura.

D'Astier berriro jaiki da, len entzun etzitzaiona esatera. Eta beste danen artean au atera da billera ontatik: "Indarketa onen sendabiderik ezjala oraindik arkitu. Ta au jakin dute bilduak: auzi ori oso korapillo aundikoa dala. Ta auxen zan asierako billera onetan adierazi nai zana. Gauzak eztrala bat-batetan sendatzekoak.

ADIKAITZ

ERAMAN - EKARRI'rako
AGENCIA

Transportes ALE

EUSKAL IRRATSAIOAK
ERRI GUZTIRAKO
Iparaguirre, 8 - DONOSTIA

Ez Merkenak, Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, Eta nora po jakin bear du baserritar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gadera esne putzuak, Oiek guziak berekin dituzte Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERRENTERI

FUNCOR, S.C.I.

Benetako baserritarrak bear dituzten MAKINAK:

BIRINTZALLE - ERROTA - NAASTALE
ZERRA - URAGA - URASKA

Europa'ko aurrerakisuni'k onenak, amengo
nekasarientxat

ADI TA ORO! EZAZU

FUNCOR

ELORRIO

AZKAR BEZIN ONDO

Vizcaya 114

HERRIAK ETA GIZONAK

TXINA: EZAUGARRI BATZUEK

Stalin'ek 1944'gn. garagarillaren 10'an Averell Harri-man'i Mao'ren jarraitzaileak ez ziralako benetako komunista esan zion, mantekillazko komunista baizik. Txinoak sobietikoekin bere artu-emanak autsi nahiena dabilzan on-tan Stalin'en esate orrek nahiko ironi ta ziri ba daramaki berekin. Txina'ko komunista partiduaren historiari begi-rada sakon xamar bat ematen badiogu sobietikoen eta txi-noen arteko artu-emanak beti espezial xamarak izan di-rala ikusiko dugu. Presa gehiegirikin lotu dituzte batzuek Mao ta Stalin, maoismoa ta stalinismoa. Historiak dionez ordea Stalin'ek ez zuen izan kontsiderazio aundirik Mao're-kin au agintera iritxi ez zen bitartean.

Gizaldi ontako Txina'ren historia komunisten eta Kuo-Mi-Tang delakoaren arteko burrukaren historia da. Komun-isten buru Mao, Kuo-Mi-Tang'en buru Chang-Kai-Chek. Azkeneko au txino abetzaleen organizazio bat zen eta Stil-well jeneral amerikanoak, Roosevelt'ek 1943'gn. Txina'ra bi-dali zuen ordekarriak, zionez nazismoarekin antz aundia zuena. Izan ere ez da gaurkoa amerikanoen interesa ta zer-ikusia Txina'ko arazoetan.

1937'gn. asi zen Japoni'ko inperialistak Txina'n egin zu-ten inbasioa. Ura izan zen Txina'ko komunistentzat gara-rik gogorrenetako Stalin'en agindupean egoteko. Jakina da-nez, Stalin'ek sozialismoa lehendabizi estatu batean de-fenditzen zuen, beraz estatu orren interesak defenditu be-har ziran lehendabizi nahiz eta beste partidu komunisten interesen kontra joan. Ori gertatu zen Europa'n sobiet-i-koak guda aurrean hitlerianoekin tratua egin zutenean eta orrelako zerbait gertatu zen Txina'n. Lehendabizi Stalin'ek komunistak Kuo-Mi-Tang delakoaren menpean jartzera be-hartu zituzten orrela japonesei kontra obeto egingo zi-tzaiaela esanaz. aBifian alde artatik justifikazioaren bat arki-tu baldin baliteke ere 1941'gn. justifikazio guztiak erori zi-ran. Urte ortan sobietikoak japonesekin elkar ez asarretze-ko elkar ez asarretzeko tratu bat egin zuen. Tratu orren bi-tartez Sobietikoen Batasunak Txina'ri gehiago ez ziola la-gunduko esaten zuen alde batetik eta bestetik berriz japo-nese titere estadia zen Mandchoukouo ezagutzen zutela. Ordu ezkerotik asi ziran behar bada Txina'ko komunistak bere indarretan bakarrik sinisten eta Stalin'i baietz itzez esaten egiteetan nahi bezela jokatu arren.

Stalin'ek azkeneko ordurarte, au da, 1949'gneko agorri-larte bere bidalia, enbajadorea, izan zuen Kuo-Mi-Tang'eko gobernuaren aurrean ta komunistak Pekin bereganatu on-dorenean eta kontinente osoaren jabe egin ondorenean ba-karrik ezagutu zuen Mao'ren gobernu komunista. Ez deza-gun ahaztu ba dirala Txina'ren lurraldeak Errusiak eta gero Sobietiko Batasunak bereganatu zituztela txinoen aultasun garaletan. Puntu oiei dagokionez beñepeiñ arrazoi osoa dute txinoak.

ORAINGO GERTAEREN ARRASTRO BATZUEK

Interpretazio ta arrazoi asko eman litezke gaurko ger-taeretz, baiñan ez dut uste ifior izango danik erabat ondo ta zuzen errealdadea behar bezela ezagutu duenik. Gutxia-go nik. Ala ere gertaeren mufietara eltzeko arrastro bat-zuek ba ditugula uste dut.

Gaur egunean uste dut nahikoa demostratuta dagoela 1958-1959'gn. Mao-Tse-Tung komunista partidutik baztertu-ta gelditu zela eta ohorezko lendarikaritzak batekin bakarrik gelditu zela. Are gehiago esan ditekela uste dut: urte aie-tan Mao legunen artean zegola ta Liu-Caho-Chi ta gaine-n-tzekoak Sobietiko Batasunari buruz gogor jokatzeko as-moak zituztenen artean, gaur aldrebes baldin bada ere.

Viet-Nam'eko gudua dela ta Sobietiko Batasunean ger-tatzen ari diranak eta, gaur egunean ogei urtetik beherako belau berri bat, erreboluzioa ezagutu ez duena ba dela ta Mao ba dirudi bildurtu egin dela erreboluzioaren, txinoen

erreboluzioen, garbitasuna ta jatortasuna galduko ote den, burokratizatu ta eskubiratutzen zijoan partidu komunista-ren eskuetan.

Orduan Mao'k bere iritziko jatorrizko bidean jartzeko Txina'ko komunismoa ezin zezakean komunista partiduare-kin kontatu, au bere iritziko ez ziranen eskuetan zegolako. Orregatik Mao'k komunismoaren historian erabat arrigarri den postura au artu zuen, herriari, gaztediari, dei egin partidua desegiteko. Nahikoa dugu komunismoaren histori guztiari begirada bat ematea komunista batek besteari ar-pegiara bota lezaiokeen pekatuak aundiena «anti-partido» izatea dela ikusteko. Ori da ba, Mao ta bere kidekoak egin dutena ta sobietikoak beñi baiño gehiagotan txinoekin izan-go dituzten eztabaidetan gogoratuko dutena. Gertaera au kontuan artu ezkerro behar bada obetogo esplikatuko ditu-gu zenbait gertaera. Zenbait gizon gogor kritikatuak izatea ta ala ere agintean jarraitzea. Ori ez da izandu pertsona oiek botatzeko nahiko indarra ez zutelako bakarrik, par-tiduaren truke zer jarri ez zelako oraindik erabaki. Egun auetan bertan jakin dugu egunerokoan bitartez Shangai'n, Pekin'en eta beste uri-buru aundietan administrazio bere-ziak jarri dirala Parise'n «La Commune» lehengo gizaldian izan zen antzekoak.

Herriari ta gaztediari dei egite onek neurtzen du stali-nismoaren eta maoismoaren artean dagoen diferentzi guz-tia. Stalin'i ez zitzaion beñiere bururatu herriari ta gazte-diari dei egitea partiduaren kontra. Ori egin bazuen bere indarra egun batetik bestera lertuko zen.

Herriari dei egiteak zer ondoren izan dituen ezin de-zaket neurtu. Ez dakit erabat kontrolatua izan den «guda-ri gorrien» bizitza ta burruka. Batzuetan ba dirudi Mao ta bere kidekoak gainezkatuak izan dirala; bestetik berriz ba dirudi desordenaren irudia itxura ta azala besterik ez zela ta erabat kontrolatutako gertaerak zizala. Era guztietara nik lehendabizko hipotesisa zela egiazkoa uste dut.

NAZIO-ARTEKO ARAZOETAN ZER-IKUSIA

Nahiz eta egunerokoak, irratiak eta telebistak eten ga-be Txina'ko gora-beheren berri egunero eman, ez dakit konturatzan geran ango gertaeren garrantziatza ez eta ezur-retaraino sartu diguten «arlsku orriaren» irudia baztertzen dugun behar bezela ango gertaerak aztertzeke.

Era guztietara ez dago ukatzerik Txina'k bere nazio-ar-teko prestijioa galdu duela «kulturrekiko erreboluzioa» dela ta. Ta adiskidetasun eta prestijio ori ez du okziden-teko ta Europa'ko sozialista estadeuekin bakarrik galdu, irugarren munduan eta aerreolubiozaleen artean ere bai. Ipar-Korea'ko ta Japoni'ko komunista partiduak, oraili dela urte pare bat arte Txina'ren agindupean egon ziranak, gaur egun sobietiko-zaleak dira. Fidel Castro'rekin ere asarretu ziran ta irugarren munduan dabilzan zenbait ge-rrilleroen artean ere bere papera asko jaxi da.

Ala ere okzidenteko komunista partiduetaen bere lana egiten ari da txino-zaletasuna edo maoismoa. Gero ta ge-roago ordea okzidenteko estadeuetan maoistak troskysten izaera berdiñera iritxiko dira. Alde batetik mundu guztira-ko erreboluzioa defendituko dutelako, «coexistencia pacifi-ca» delako politika onartuko ez dutelako ta bestetik maois-mora sobietiko-zale partidu komunisten inobilismoagatik joango dirala.

Ta orrek ba du bere garrantzia. Mao zenbait gauzetan —partiduaren kontra joategatik eta neurri aundi batean bo-luntarista delako— rebisionista da. Orregatik Europa'n zenbait intelektual ezkertiarak maoistentzat sinpati bat baiño gehiago dutela ezin ukatu. Orregatik Frantzia'ko ko-munista partiduak oientzat izen-orde au sortu du: «arrosa gudariak».

RIKARDO ARREGI

KOLABORAZIOAK

MERKATUAREN LILLURAMENA

Donostian urtero, otsaillaren lenen larunbatean, Gi-puzkoar Banketxearen billera nagusia izaten da. Lendaka-riak itzaldi entzutetsua egiten du. Berrilariak ere toki as-kotatik etortzen dira entzuteria. Lendakari orrek España-ko zentu indartsuetan baitauka sarrera, boza eta boterea. Egoki kokatua arkitzen da ekonomiaren koiuntura ezagu-tzeko.

Tristea izango omen da aurtengo urtea, ekonomia al-detik. Gipuzkoako lantegi nagusiek Banketxearen enkestari erantzuna bialdu diote. Demandaren aulieriari egozten diz-kiote geienek, euneko 82'k, oraingo zailtasun eta oztopenen erruak; amarretik zazpi, zerga eta kontribuzio aztunei; estranjeriko konpetentzia irutik bat bakarra arrenkura-tzen da.

Alare, osasun onez, finantzen aldetik, dagola, entzun diogu, Gipuzkoako industria. Kapitalen merkatura, diru-prestamen eske eta billa, ez direla ateratzen emengo lan-tegiak. Autofinantzatuz, erdia baño zerbait geixeago, or-daintzen baidute gañontzekoa, inbersionen beste erdia, ban-kuen kreditaz eta saltzaleen ordain epeaz.

Beste puntu batzuek jaso ditut itzaldi ortatik, baiñan ez dira orain aztertzeke.

Gertaera orri zer ikasbide darion, guretzat, aztertu nai

genduke. Gure Probintziako diru aurreratua Gipuzkoako lantegiek ez badute biltzen, —au ez da guretzat gauza be-rria, jakina, baizik—, nork darama diru ori, nora dioja, nungo lantegiak zabaltzeko daarmate? Galdera au, kezka au ez sortzea ori guzia ikusita, señaile adierazgarria da guretzat. Euskal Erriko industriaren etorkizunak ardura-rik duenak, buruaustea baizik ez luke jasoko, diru aurre-ra-tu ori emengo inbersionak gertuagotu eta obetzeko serbi-tzen ez duala ikustetik. Nunbaitera dijoala, jakina, Banke-txe industrialetara, Boltsako azioetara... Ez dago ordea, emen, Gipuzkoan, Banketxe industrilari; ez da ere Bol-tsan bere azioak saltzen dauden enpresarik, ale bat edo beste aparte. Garbi dago orduan, (beste kendubide ofizia-lak oraingo alde batera utzirik), kapitalen merkaturako ka-nalak, —banketxe industrilariak, aurrezki kutxak, aseguru konpainiak—, emen presatzen duten diru korrentea kan-poko inbersionetan eralgitzen dutela. Begira eta ikus, beste-la, benzat lantegi modernu, berri, orainaldiko, zabal, etor-kizuneko, eraiki diren Gipuzkoan azken amar auetan.

Ara emen, esaten nion neronen buruari, maiburuko gizon illera ari begiratzat, Gipuzkoako ekonomiaren bote-rea eta agintea. Ara or euren izenean itzegiten duana. Eta galdetzen nuen: ba al dute euskal izatearen jabetza-

LIBURUAK

C. Wright Mills

POWER, POLITICS AND PEOPLE

Liburu mardula ta galanta oraingo ontan eskuartean daukaguna. Bere erderazko edizioan ba ditu 475 orri zabal eta sendoak. Interesgarria ta Estatu Batuetako soziologi-aren ideia bat artzeko erabat tentagarria.

C. Wright Mills 1962'gn. ill zen. Bere bizitza guztian amaika eztabaida ta desprezio izan zituen soziologo aka-demikoen aldetik. Ez da arritzekoa. Bere borondatez, bere erabakiz eta soziologo bezela zuen kontzientziari jarrai-tuaz, Estatu Batuetako soziologi "ofizialaren" ertzean egin zuen lana. Ori egiterakoan, erabaki orren arrisku ta ondo-ren guztietaz jabetu zen eta auker eten gabe etorri ziran. Bere etsai gehienak ordea ez ziran ainbeste bere ideiekin sartu ta asarretu, beste askotan gertatzen danez ideiekin eta arrazoiekin sartu beharrean, pertsonarekin sartu ziran. Izan ere Estatu Batuetako bizimodu ofizial eta konformis-tarentzat bere biziko pekatuak, egin zituen. Ez zuen ba Fidel Catstro'renganako zuen admirazioa azaldul Noiz eta orain dela bost urtel Bestaldetik berriz marxismoarentzat konprensio aundia zuen, nahiz eta beñiere marxista ez izan eta au behar bezela ez estudiatu. Oiek ordea Estatu Batuetako gizarte konformistak barkatzen ez dituen pe-katuak dira.

Orregatik bere bizitza testimonio bat izan zen sentidu aundi batean. C. Wrght Mille aginteari, agintaritzari buruz teori interesante ta jakingarrien egilea ta sortzaillea.

Liburu onta Irving Louis Horowitz jaunak C. Wright Mills'ek idatzitako zenbait artikulu ta entsegu bildu ditu. Ez da beraz Mills'ek berak zuzen zuzenean liburu bezela idatzitakoa, bere idatzien bilduma bat. Gaiak klasifikatuta arkitzen dira ta esan ditekela, asko okertu gabe, batasun eta lojika bat ba duela liburu onek zati askoen bilduma izan arren. Bertan milla gai, milla gertaera. Estatu Ba-tuetako zenbait estruktura aztertzen dira soziologiaren al-detik. Gaiñera xehetasun aundiarekin, erreztasunarekin, errez irakurtzeko moduan.

Liburu onen lehendabiziko argitaralpena ingelesez egin zen 1963'gn. New York'en Oxford University Press etxean. Erderazko argitaralpena, Fondo de Cultura Económica ize-neko etxeak atera du Mexico'n "Poder, Política, Pueblo" izenarekin 1965'gn.

UNAI GARIN

rik?; euskal izena merezi duen egiñasmorik, estratejiarik? «Intresek markatzen dute, adiskide, erantzun diate al-botik, aministrazioko kontseilluen estratejia. Egia, bai, orrela da, baiñan estratejia izan ditekela begibista motxekoa edo luzekoa, konserbadorea edo aurreratzalea. Laburtu egin bear zuela itzaldia, denboraren paltan, eta Merkatu Komunaz esanismo zuana ixildu, alajañal

Merkatuak duan lilluramena! Merkatu berria eskuratu nairik dabillanean, kalkuloz eta arrazoiketa otzez gerta-tzen du merkatariek bere jokabidea. Aberatsbide izanen zaion lurraldea lortzen duenean, erauzten da alde guztiz bere sorterritik, endakatzen da. Aurrerantzean bere balore bakarrak merkataldeko baloreak izango dira. Bere izate berria aldezteko ez du naikoa kalkuloa; fedea bear du eta fede orrek irudipenez, sentipenez, eta siñismenez jantzita-ko pentsaera bear du.

Bañan, astoaren larrua antzo, prantsez esakun bat era-biltzeko, kuxkurtu egiten da denboraz merkaturia eta zaba-lalde edatuagoak eskatzen ditu teknikaren aurrerapenak. Badirudi eman dituela bereak egoaldeko merkatu ertsiak eta gaur iparraldera begiratu nai eztuenak, aurrerapenaren aize biziari langak ezarri nai dizkiola.

G. ANSOLA

BERTSO BERRIAK

Erroma'ko bixitari

— 1 —

Borondaterik onenarekin jartzera nua bertsoak, adierazteko lengo astean gertatu diran kasoak. Geiago emen ez izateko odolezko erasoak, Erroma aldera etorri dira agintari errusoak, pakean alde eman naiean bertan lenengo pausoak.

— 2 —

Pauso luzeak eman ditugu orain aurrerapenetan, ta batez ere gizonok alkar azkar iltzeko gauzetan. Gure barruan pentsamentu bat: beste aldera izketan, lagun urkoa guk aintzakotzat eztegu artzen ezertan, gizaldi ontan au gertatzea lotsagarria benetan!

— 3 —

Katoliko ta ez tiranak beti gabiltza muturka, orregatikan sortzen zaizkigu emen ainbeste burruka. Aita Santuak zer gertatzen da ederki ikusten du-ta, Ixildu gabe Errom'tikan ari zaigu erreguka, beti besteri ez botatzeko gure pekatuen kulpa.

— 4 —

Arrokeriak utzi ditzagun Zoriak eta gorriak, pake santuan bizi gaitezten mundu ontako erriak. Pozgarri dira Erroma'tikan zabaldu diran berriak; Errusitarak baldin badaude gerraren aurka jarriak, biotz biotzez opa dizkiet nere ongi etorriak!

MAMO WOLDE'RI

— 1 —

Arriturikan egondu gera zu korrika ikusita, Pama aundiak dauzkatzu baña danak ondo merezita. Iru alditan egin diguzu Donosti'raño bixita; prantzaz ta ingles, belga ta ruso, danak atzean utzita, Euskalerritik joaten zera zu beti txapela jantzita.

— 2 —

Mutil bizkorak izaten dira Belgika'n eta Prantzia'n, zer esanikan eztago berri Inglaterra ta Rusia'n. Ederki asko ikusi degu

guk Lasarte'n gaur goizian; bedi berdiña edo aldapa, motxean eta luzian, kontrariorik eztaukazula korrika mundu guzian.

— 3 —

Gure erria maite dezula, ortantxe seguru gaude, orregatikan lur maite ontan ain ixtimatu zaude. Jantzi dituzun txapel oietan euskaldun biotzak daude; ta erregu bat egiten dizut orain zuri, Mamo Wolde, zure etxera eramatean kutxa urrezkoan gorde.

MAIZ'I

— 1 —

Mundu ontako berrogeitamar onen onenen artetik, Gipuzkoarra aterea da bigarrena Lasarte'tik. Mutil bizkorra eta trebea jetxi da Aia aldetik; zer egingo dun eztaikit baña zer egin zuan ba-dakit, galanki jota bat bakarrikan etorri zaio aurretik.

— 2 —

Nere ondoko neskatxa batek besteari ala zion, Joxe Migel au bezelakorik mundu guzian etzion. Neronek ere egia zala gustora aitortu nion, ta nere itzak eztaikit orri animoa eman dion, berak jo zitun txaloak ondo entzungo ziran Ernio'n.

— 3 —

Otsailla'ren bostean berri Urnieta jo genduan, Lasarte'n ezik antxen ere zuk zerbait azaldu zenduan. Gipuzkoa'ko txapela orain zuk jantzi dezu buruan urte batzutan dagola uste det ori leku seguruan, España'ko txapela ia jaxten dezun urrenguan.

— 4 —

Nere zorion biozkorrenak Maiz'i eta Agilar'i, Gipuzkoa'ren izena oiek goraltzen baitute sarri. Biok lagunak zerate eta beti lagunduz alkarri, illan bostean ez utzi artzen zuek aurrerik iñorri, bata ezpada bestea beintzat txapelarekin etorri.

MANUEL MATXAIN
Aiete

ANIMBO
EDARI-URTZAILLEAK
CHIMBO

(Destilerias CHIMBO)

Erriko Alondiga

BILBO

Urrutizkiña 312800 ta 317400

ERLOJU TA BITXITEGIA

Edoardo Chopeitia

Getaria, 10 Urrut. 17751 Etxekoa 22700

• DONOSTIA

NERE BORDATXOTIK

Basarri

Danetik Zerbait

Neskatxa baten karta artu nun, oraintxe dala denbora pixkat.

Amaika zer esan eman dun karta!

Neskatxaren gogoa ala izanik, erradiaz eman bainun bere kontu. Baita "La Voz'eko" euskal salilean ere.

Geroztik, zenbat maiorazko-ren kartak artu ote dute gure etxerako bidia!

Andoaindarra zan dalako neskatxa. Lagunak ugari xamar sortu zaizkio, an da emen. Andik egun batzutura, Lezo'ko neskatxa baten karta; geroztik beste toki batzutakoak.

Ezta egia, beraz, baserrira joan nai dun emakumerik eztagola.

Laister ikusiko dezute.

Eskutitz au Donosti'tik eldu zitzaidan.

"Basarri jauna:

Lengo batez zure euskal irratia, baserrira ezkonduko liraken neskatxak ba-daudela entzun nun.

Ni ere oietakoa naiz, Ogei ta bi urte dauzkat. Ogei urte artean gurasoen ondoan, aierri laguntzen, baserrian bizitua.

Kalerako gogorik izan banu, ogei senargai bear da ere izango nitun.

Nik nalago det baserrira joan. Izan dedilla baserrirako maiorazkoa ta mutil jatorra. Errazil'go baserri bateko alaba nazu".

Ona emen beste bat Zaldibi'tik iritxia:

"Gure jaun Basarri:

Erradiaz entzun dizut esaten baserrira ezkonduko liraken neska gazteak ba-daudela batean eta bestean.

Oietako bat nazu ni ere. Nere lagunak konbertitzen ari naizena gañera.

Nik ikusten dedana au da: baserrirako bizimodua asko arindu dala emakumearentzat; eztagola denbora bateko konturik.

"Neska, baserrian lan asko zeon", esan izan didate lagunak.

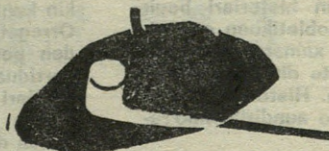
Kalean ere lanik etzaio palta-ko gu bezelakoari. Gaur edo biar aur batzuk baletoz ere, beste libertade ta osasun bat izango dute baserrian.

Beste lagun bi ba-ditut nik bezela pentsatzen dutenak. Iru ba-gera baserrirako gertutuko giñakenak, gustoko senargirik egokitu ezkeru".

Andoain'dik artu dedan karta batean au irakurtzen det:

"Basarri jauna:

Baserrira joango liraken nes-

katzak ba-daudela entzuten nizun lengo egunez.

Iñork pentsatzen dun baño geiago egongo dira, bear bada. Eztiot ezetzik.

Baña, geienak kalerako aize-tan daudenak izan, eta, ainbeste-teren tartean, nola topatu baserrira joan nai lukena?

Ezta lan errexa, Asko ta asko eztiara saiatzen ezertan; ez andregai billa ta ez baserriak zuzentzen.

"Baserrira iñor eztiik nai, ta zertarako?"—esaten dute.

Nere iritzi bat eman bear dizut orain.

Nik ikusten det kanpotik datorren jendeak zer egiten dun. Bereala sortzen dituzte bere "Centro" edo blitokiak.

Zergatik eztiike sortu neska ta mutil auzentzako?

"San Ixidro" alkartasunak laguntza egiten dula entzun izan det etxe barrango obrak sari-tzeko. Zergatik ezti egiten nik diodan moduko zerbait?

Eztet uste ain zailla litzake-nik.

Nere iritzi bat da, len esan bezela. Ondo ezpadago barkatu-ko didazula uste det" Ondoren, egillearen izen-delturak datoz.

Gizonezkoaren karta dezute au.

Lasao'ko maiorazko batena.

"Basarri jaunari:

Ogei ta amabi urte ditut eta baserrirako maiorazkoa naiz. Emazte-gaia palta det.

Etxean kantu jakinikoa entzuten det beti: urtetan aurrera noala ta ia noiz egiten dedan emazte baten modua.

Baserri oneko semea naiz. Ate ondoraño ba-degu kamioa. Amar lei, zortzi zekor eta ardi batzuk dauzkat. Nerekin ezkontzen danak ezti aiek zaitzera joan bearrik izango. Alegin guziak egin-gutzen ditut al danik erosoan bizi dedin".

Era ontan mintzatzen dira bat-zuk eta besteak.

Ezkontza tratutan asi al zaigu Basarri?, pentsa dezake nor-baitek.

Ez gizona, ez! Lasai egon zalte alde ortatik. Lengoak naikoa ez-tirala eziñ asiko naiz buruauste berri baten billa.

Gai au "Zeruko Argia'n" era-biltzera ausartu banaiz, Gipuz-ku'ko baserritarak ondotoxo eza-gutzen ditudalako da.

Ukatu ezin ditekene egi bat da-go tarteko.

Neskatxak nai ezutelako, be-rak salatzen eztiralak, au da-lako edo ori dalako, zientoka maiorazko mutilzar daude gure barrutian.

Ta ontatik eztago etorkizunik baserriarantzat. Zarrak galdu.

gazteak ezkondu ez; benteago geroxeago azken jakina; base-riaren azkena ta eriotza.

Baserrirako gogoa agertzen duten neskatxa oien kartak erruz pozten naute.

Ez ote legoke egun bat eta to-ki bat izendatzerik baserrirako neska ta mutil oiek alkar eza-gutu al izateko?

Ez baserrirako neska ta mutil-llak diralak, baserrira ezkondu ta baserrian jarraitu nai dute-lako baizik.

Seitaraño ba-dira neri idatzi didaten neskatxak; zortzi—edo amarretaraño iritxiko dira ida-tzi didaten maiorazkoak. Etxe-ra etorri zaizkidanak ere ba-di-ra.

Orain berrogei urte izan ba-litz enun itzik aterako.

Orduan ixtimazio izatien zu-ten baserri oneko maiorazkoak. Errez arkitzen zituzten lagunak. Baserri onekoa ta mutil jatorra, zer nai zuten besterik emaku-myak?

Aspaldiko urte auetan, ordea, gero ta eskasago, gero ta ar'o-teago baserrira.

Industriak indartsu; lana ku-piragabe. Dirua, irabazia, bizi-modu erosoagoa...

Ala uste beintzat, eta danak beerako alzetan.

Baserriarren izenik iñork ent-zun nai ez. Baserrirako gazteak olerrenak askotan.

Nora goaz? Zer ikusi bear de-gu? Au zer da?

Zenbat bider egin ditugun ola moduzko galderak!

Gauzak pixkat aldatzen asiak ote daude?

Ezetzik enuke esango. Jendea biarkoari begiratzen asi da. Len ariñegi jokatu min dute askok. Denbora joanda gero, baña min beintzat.

Europa osoan lan exkasia. Ka-letan zear langilleak, zer egiñik ezta.

Emen bertan eztago batere arrokeririk. Industri txiki asko gaur ilko edo biar ilko. Saltze-ko amorratzen eta nork erosirik ez.

Askotan, saldutakoak kobratu eziñik itxillurik txarrenak.

Gaur ola, ta biar?

Ba al dago obeto izateko itxa-ropenik? Zer etorkizun ikusten da?

Utzi al ditezke gelago pentsa-tu gabe baserri ta lurak gaur-ko egunean?

Bakoitzak egin beza bere exa-miña.

GAZTE NAIIZ

LEIHO BAT IRIKI DUT HALAKO

(PETIT ROME 55)

Ille beltza zuen. Liburu lodi bat irakurriaz zetorren dena beltzez jantzia: Beltzak mallazko galtzerdiak, jertze altua, beltza mini-gona. «Pardon» esan zuanean nabaitu nuen abotsa beltza izan ezik, illuna zeukala eta nire ondoan eseri zenean begiak illunak eta beltzak zituela.

Aizeak nire piparen kea zeramakion eta deuse ez bazidan esan ere igarri nuen ezitzaiola atsegin. Enuen ustu bainan ortzetan itzaltzen utzi nion. Enekin zer egin, enitzen gustoa sentitzen bere ondoan, bainan altxatzeko gogorik ere enuen. Aurreko lau agureak gustoago ziruditen interesko puntuaren desplazatzearekin, begiak posizio normal batean eduki ahal izatean.

Bernako iturri batetik ateratako pertsonajeak zirela esan zitekean. Momentu bat entretenitua pasa nuen, batek, tripa inguruan bi eskuen beatz puntak elkartzeko egiten zituen indarrekin, gero begiak eta interesa urrutian, oso urrutian jarri nituen, ezpainetan kobla zahar batek dantzatzeko zidalarik...

—«Ni, hemen bakarrik, bertzeak...»

—Comment?

—Nire kaz ari nintzen. Kantuz...

Hitzegiteko gogua zuen, nik ere bai. Musikatzaz asi ginen, gero literaturatzaz, gero...

—Ba etzaitut unibersidadean ikusi-esan nion-ondo alda go sikologia hemen? Etzizkidan hitzegiteko oportunitate asko ematen. Esistenzialista zela esan, zidan egitazko esistenzialista «Atzoko esistenzialista eta gaurkoa ez dire berdinak, badakizu lehen moda zen snobista ziren guziek esistenzialista delitzen ziren, gaur ideiak finkatzeko eta egitazkoak etzirenak aspertzeko aina denbora pasa danian, gorputz arimaz esistenzialista geranak gelditzen gera. Askok uste ez izan arren hau egia da eta ideia, doktrina, eskola guziekin gertatzen da berdin, asieran baino garbiago izaten dire urtean buruan». Sortzez garbia zen ideia bat okertu zitekeala gero, erantzun behar nion, bainan etzidan tarte bat uzten.

Aurrean zeudenetako agure batek milla neke ondoren, lortu zuen aulkitikan jeikitzea, sonbrerua kenduaz agurtu zitzaigun. Balantzaka zijoalarik eta piparen keakin lokomotor bat zirudien, bere garaiko lokomotor bat... Bitartean,

esistenzialista beltz harek etzuen atsedetik hartu.

—«Zuk arrazoi duzu Suizan tradizionalismo usal gehiegi dagoela diozunean, estudiante hartean ere bai. Hemen gazteriak ez du prolemarik, ondo bizi da, aski du; bestalde ez du bere inguruan ere behartasunik sumatzen. Aka- bo ba! Mundua Suizan asi ta bukatuko balitz bezala. Hemen mundu guzia bizi da ondo hor kakoa...»

—Ez dut uste hemen prolemarik gabe bizi zeratenik, bainan...

—Ez ginake bizi behar-moztu zidan-Niretzat Vietnam'en gertatzen dena ere prolema da, baita zure etxean pasatzen dena ere, Mundu guzian pasatzen diren gauza txar guziek ikutzen didate bihotza egiten didate min... Eta gero bestea, hortik aparte, bakoitzak dugu mundu berezi bat, horren prolema ere ez dire errezagok, norberen esistentziaren prolema... Ez, ez ginake prolemarik gabe bizi behar, ondo diozu...

—Zuk diozu hori-esan nion erneaturik-nire iritziz prolemarik gabe bizi behar glnake, bainan mundua ain...

Etzidan jaramonik egin, munduaren prolema hitzegiten jarraitu zuen, «arkitu» behar ziren prolema. Urruti dugun, eta soluzionatzeko ezer gutxi egin dezakegun prolema bat, prolema nagusi bezala jartzea, ebasio bat izan zitekeala pentsatu nuen, futbolaren medioz ezin direnak, egunero gure inguruan ditugun prolemeetatik aldentzeko medio bat. «Barrengo mundu» horretaz ere disertatu zuen, entenditu nuanez, norberen zerekoikeriak sortu-tako alaitasun eta nekeetan zuen oinarri. Inoiz baino garbiago ikusi nuen, bihotz barrengo mundu horren prolema, kanpokoarenak bizian sentitzea ez bazen, besteen mina norberen aragian, gezurrez eginitako mundua zela. Asper-tua nengoan, esamin bateri aurpegia ezin eman ziotela ta, nahigabe horrekin «barrengo mundua» egiten zuten hari-etaz. Il faut chereher les problèmes...

—Solutionner... Erantzun nion, oraindik prolema arkitzeko billatu beharra konprenitu gabe...

Aize leguna preskotzen asia zen. Parkean bakarrik geratu ginen.

—Joaten bagera?

Bere atzetik joan nintzen, norabaitera joateko presa zuela zirudien.

SAIZARBITORIA

HEMEN, GAZTEAGOAK

K L A S E A N

Luzea zen, gizon ura. Tente, gure klasen sartu zen. Matematikazko klasea esplikatzeko asi zen.

Ala zion: «Eta orain ekuazio hau marratzen ba dugu, kurba bat inflexioko puntu batekin agertzen zaigu».

Aburritua nengoan esplikazioa entzuten. Neska bat nuen pentsaeran.

Inflexioa. Inflexio puntu hori. Interesantea iruditu zitzaidan. Momentu hortan okurritu zitzaidan.

Munduko historia, gizonaren eboluzioa kurba bat eta orain momentu ontan inflexio puntu batean gaude. Bi indarrek jabetu nahi dute gure munduko gizarteaz: A) Herria, herri bezela, populazio bezela ekartzen digun indarra, bere bizi modua, bere filosofia. B) Makinismoa; teknokraziak ekartzen digun zibilizazioa.

Argi dago, nere ustez, lehenbiziko atalaren indarra bizitasunez galtzen ari dala. Baino argi dago bai ta ere, makinismoak ekartzen digun bizi moduak ez daukela oinarri haundirik; gaur bizitasun geiago artzen ari da baino bali-teke gizonak sensibilitate apur bat, anima pittin bat iza-tea.

Herriatik datorkigun bizi moduak ezin du hor gelditu.

iriki egin behar da. Beharrezkoa zaio, eta teknokraziak geiegi irikitzen eragiten dio. Herriari teknika beharrezkoa zaiolako sartzen da makinismoaren bizi modua. Ez du ba teknokraziak oinarri nahikoa. Ez dezagun gure burua okertu, materialismoa ez den gauza, bakarrik, herriatik etorri di-teke. Ez gaitzen erori "materi munduaren artaldean".

Historiaren inflexio puntu batean (edo historiaren bi-darte batean, matematika ez ba duzute maite) gaude, bai; ezin dugu antziñako, herriko, bizi modua onartu teknika beharrezkoa zaigulako. Ezin gera iriki zabal zabalez teknokraziaren zibilizazio berri onetara gure herriko sustraiak apurtzeko arriskoa daude eta sustraiak apurtzen ba dira, gure biziak materialismoaren illuntasunean galduko dira.

Polita, alai, frantsezko andereño irakaslea sartu zen klasean. Simone Beauvoir idazti bat euskeratzen asi gihan. Lo. Gero bokabularioa.

"Desenracinement" edo alako hitz bat sortu zen. Ez dakit zergaitik gauza ura "desenracinement" hori nunbaiten pentsatu nuala iruditu zitzaion. Nire txori buruko amets ero bat...

A. SANTAMARIA

ZERBAIT

—Ezagutzen dut hixtori tris-te bat... Ezagutzen ditut eunka, millaka... «Ezagutu ditut bakardadearen eta ezbe-harraren samina. Eta gau luzeetan, ametsak lurjota piztu dira argi gogor batez nahastuak...» Amodioak edo bizi nahi izateak, desesperazioak eraginda. Gaurko munduak eraginda eta gaurko munduak ordaintzea eskatu dio. Bere odola lurrari eskeini zion, eta eskerr txarra bakarrik arkitu zuen. «Ba-dakit abesti bat, ez neri kendu, nere la-guntza dut bidean...» «Ikasi dut zoritxarrekoa dela itxa-ropea galdu duan bihotza...» Eta hixtori triste ura egun batez itxaropen bihurtu. Bizitzari jarraipen bat eskeini. Eta gaizki egiñaren, munduaren aurrerako, ordaina neurrik gabe eman.

Eskerrak, eskerrak, zure ezbeharra azaltzearen. Zuk, zergaitik beste aldera begiratu? Zu bezelakoa ni. Zu zein zeran ahaztu egin zaio munduari. Gauz bat gera. Zu eta ni, ura eta beste alako ura. Herriarena zera eta ni ere bai. Eskerrak zure ezbeharra onartzen erakutsi didazulako, zurea nerea dalako, eta zuri gertatutakoa neri behar bada gertatuko zaitelako. Zuk almen osoarekin erantzun bat arkitu dezulako eta pertsona bezela askatasun oso bat iritxi duzulako. Gaur ikasi dut, nahi ezta ere gure inguruan oraindik, Ama Birjiñari bi uxu eskeintzea nahiago dugula, aldenduaz, urrunduz, munduaren aurrean arpegi zikiñare-kin azaltzea baiño. «Arpegi zikindu gabea», besteak zikin-dutakoa. Eskerrak erakustearren garia dela gauzak, bizi-tzaren arpegiak, aurrez aurre ikusi behar dirala.

—Errukirik ez du... Eriotzaren aurrean sentimenturik ez du nabaitzen... Corputz hil... Periodikuak, telebisioak, fama artu duten iendearen eriotzak azaldu ezkerro, begiak bere aurrean zenbait aldiz ikusi ezkerro, izenak sarritan entzun oi diralako, benetako samina eta negarra arkitzen dute.

Jendea arriturik gelditu oi da akzidente edo desgrazi baten aurrean. Bere eguneroko bizitzak eskeintzen ez dion gertakizun baten aurrean. Ba-dirudi beharrezko dula gaurko gizarteak noizean bein ezbehar bat kalean, inguruan, azaltzea. Millaka, millaka persona inguratzen dira zoritxarreko lekura. Orduan sentimentua, nahigabea, samina. Gertuan, begiekin ikusi edo beatzarekin ikuttu behar diren gertakizunak bakarrik bildurtzen ditute. Gorputz hil...

Eta errukia egunero azaldu behar dan zerbaite da. Errukia ez, benetako pertsonenganako sentimendua. Animaren eriotza, espirituaren eriotza errukiagokoa. Betiko illunera bihurtu diren bihotzaren otza eta tristura ikerragoa, batez ere konturatzen ba-gera gure nagikeriagatik getatzen diran gauzak direlako. Ez du errukiri... Inor ez da gogoratzen, edozein lurraldetan bere biziari sentidu batematearen hil dan gazte batetzaz. Inor ez da gogoratzen une oietan egunero gosez edo lanez lertuta eriotza arkitzen dute-netzaz, edo baita ere gaurko zibilizazioak bere esku-artean ittutzen dituen bizitzetaz. Pelikula batek askotan senti-mendu ber-berak ateratzen dizkigu gure bihotzetatik, gure aurrean ikusten dugun desgrazi batek bezela. Gero beste bat ikusi eta bakoitzak bere bizitzan jarrai...

BEGOÑA ARREGI

(2'garren orrialdetik)

gorio Amezi laregetaka urtedun aguretxu maitagarria. Josefa Zubiaurre andre on-ona. Esteban Aranzeta ia bapateko eriotzaz. Teodoro Elko-ribe «Lezeta» baserriko gizona. Eta Ana Gorrochategi emakume egitan zintzoa.

euretarrei geure samini-agurre era-kusten dotzegu. G. B.

GARIZUMA

Geure eleizetan Garizumako ber-baldiak asi yakuz eta entzun gura dabena, ba'deuko non autestu. Geuk, beti lez. Eleiz Nagosian egiteko erabagia dogu. Aurten ganera Aita Zubiaga, jesulaguna, yatorku Garizumako irugarren astian euske-raz berbaldi orrek egitera eta pozik gagoz berari entzuteko. Illabete onen 26-garrenian asiko yakuz. Epaillaren 5-garrenian amaituteko.

ERAZTUNA

Urrezko eraztun eder-eder bat aurkitu dau geure adiskide zintzo batek eta bere yaube billa dabill. Galdu dabena deitu bei urrutizkiñ onetara: 711-020, alik ariñen.

ARRATE-ZALE

PASAI DONIBANE

ESTROPADAK

Ill onen 12'an, Portugaleten, ba-teletako estropada jokatu zan, San-turze'ko erriaren alde eskeñiaz.

Amabost itxas-ontzi agertu ziran eta nola ezi auen artean, gure ar-raunlariak, Gipuzkoa'ren izenean.

Lenengo tandan, Kaiku, Pedreña, Castro ta S. Juan atera ziran. Bur-ruka aundia ontzi-mutillen artean sortu zan eta azkeneko luze arte, ez genekegun nor izango zan lenen-go iritxiko zana. Azkenean gure arraunlari trebeak —an bildu giñan guztien txalo artean, pozez gañez-ka— lenbizi sartu ziran. Bigarren Pedreñakoak eta irugarren Castro-koak.

Naiz aurkakoak (kontrayok) pis-korrek izan, gure arraunlariak ikur-riñ eder bat etxeratuz eman diote asiera aurtengo urterari.

Zorionak beroenak arraunlari tre-be danoiri, egiñ dezuten lanagatik ta batez ere, Santurze'ko erriari eman diozuten laguntzagatik.

JAIOTZA

Ernesto Gomez Vidal'eren (erriko sendagillea) emaztea dan, Manolita Cereijo'k, semetxo bat izan du ta Kristautzerakuan Jorge Bernardo izen ederra jarri diote.

Zorionak!

GAI

ASTEASU

ERRIA-AZITZEA

Orain illabete inguru agertu ziran «La Voz de España» egunerokoan lerro batzuek; nola gure erri onek aritzeko bideak artzen ari dan.

Nola bertan ikusten dan zerbaiten zalaparta, bateko lan-ola, etxe egite ta abar.

Badirudi gauz onek zerbait poz-tutzen gaituala; zergatik, erri au ainbat urteren buruan beti berdin ezagutzen degulako. Baño nere ir-tiziz iruditzen zait, gauz onek bada-karkiala zer geiago oldoztu ere. Er-ri baten aritzeak egin bear asko da-karki. Jendia ugaritu etxe berriak erailli errian artu eman geiago al-karrekin izan, ta abar; ta oietan na-gusiena berriz nere iritiz, erriaren nortasun edo izatea, bere izkuntz ta oiturak orain arte bezela eutsiaz.

Bada erri au oso aupatua izan de-beti: Bere soro zelaietako arto ba-barrunak sagar, esne ta beste gauza-kin. Beste alde batetik begiratzen badegu berriz, ikusiko ditugu gure auzo errietako soroak, ola berri aundiz beteak ta bertara datorren jendea atzerietatik gañezka. Orrega-tik diot, zer pensatu aundiko gau-za dala.

Batzuek esango dute, errian diru geiago sartuko dala (au batez esan-go dute), dendariak, arakiñak, ar-dandegiak. Jakiña; oiek zenbat eta jende geiago orduan da salketa geia-go: ori bai. Ta erria nola dago?

Etxeak nun nai ta nola nai egin bear al dira? bakoitzak nai duan le-kuan ta nai duan bezelakoak? Ez ote litzake egokiagoa izango Plani-ficación del Pueblo) edo deritzen zaion orri egitea Gero orrek agin-tzen duan neurrian gauzak egin; Bada erri batean gauza asko daude eginbearrak. Kale, enparantza, ikas-tola, jolas-leku ta abar. Orregatik berriz diot. Nere iritiz erri aritze onek, aurretik gauz asko dauzkala egin bearrak: baldin ondo egin nai bada.

ERRITAR-BAT

AZKOITIA

IGANDEETAKO MEZAK

Orain arte amaika ta erdietako meza izan bada igandeetako azke-neko meza, emendik aurrera amabi ta erdietan ere eukiko degu txandon nagusian beste meza bat —euske-raz noski— Jendeak gogo aundia zuen, ordu onetan jarri zezaten, ta ikusten deguez lortu dute berak nai zutena. Ederki iruditzen zaigu gauz au, naiz ta orretarako goizeko seiretakoa kendu bearra izan. Orain bada zazpiretan izango da lenengo meza ta amabi ta erdietan azkene-koa, ta gero bestetan bezela zazpi ta erdietan illunabarrean. Orain bai ezin lezakegula aitzakirik ipiñi me-za entzute kontuan, ordu danetan bai dauzkagu, ba igandean joan ezin lezakenak larunbatean illuntzeko zazpi ta erdietan ere ba dauka.

LENENGO IRTERA

Igandean egin zuten mendigoiza-leak beren aurtengo lenengo exkur-sioa. Igaratza'ra joan ziran, ta jakin degunez au izan dute lenengo ta az-keneko irtera piskatean beintzat, ba orain latz asi bear omen dute la-nean. Kakuta aldean, zergaitik maia-tzarako kurutzea jartzea bukatu nai dute eta. An-jarri dute gañera ezau-gari artzea ta ordurako nai luteke gauz guztiak bukatuta eukitzea. Or-ragaitik dauzkate orren irtera gutxi maiztara artean, bañan beñi kuru-tzea ipiñi orduko neikoa izango di-tuzte. Tira bada, ia jartzen duten ill orretarako ainbat ta ainbat, aiatu-tako KAKUTE'ko KURUTZEA. Egun artan orregaitik Gipuzkoa'ko mendigoizale denak Kakute aldera ekarri bear ditugu.

AGATE DEUNA

Aurten ere Mendizale taldekoak atera dira, aurreko urtean bezela, Agate Deunaren egunean beren ber-tsoak abestera. Talde ederra noski, ta oso ondo gertua gañera. Arratsal-dean atera ziran ta erri guzian or-ibilli ziran beren abesti edo ber-tsoak abestuz. Joan zan urtean bertso politik baziran, aurtengoak oraindik ederragoak izan dira. Gure zorionik beroenak Mendizale talde-koeri, euskal oitura zarrak orrela gordetzen ditudalako, ta bertsoak aii ederki abestu zituztelako. Zo-riolak bada ta jarraitu zazute orre-laxe aurrean ere mendigoizale jator bezela jokatuaz, au da Euskal-erria ta EUSKERA'ren alde gogor la-nean egiñaz, sekula atzera egin ga-be AURRERA.

AMAIA

URNIETA

ANTZERKI JAIK

Aurrez adierazi gendun bezela illaren 29'an erriko «Egi-billa» tal-deak antzestu ziguten «Jokaldi txar bat» antzerki eder eta mamitsuaz: azkeneko «Agora» neogeiagotan len-biziko saria irabazitakoa. Emen izan gendun bere egillea Pedro Sarriegi jauna. Asko eskertzen diogu. Txalo ederrik entzun zuten, bai egilleak eta, Nola ez, bai antzeslariak. Izan ere ziragarria azaldu ziguten; ez dago iñor bereizterik, guztiak beren tokian, au da, bakoitza bere antzes-lanean txit ederto egon ziran. Zo-riolak eta jarrai.

ONGI ETORRI

Datorren iganderako illak 26 bes-te jaialdi bat antolatu degu. Idiaza-le'ko «Axari taldea datorkigu, Segu-ra Lazkao, Berastegi, Legorreta ta abar danetan txalo ugari irabazita-ko antzerkiarekin Laatzan sua».

Batetik eta bestetik entzun ditu-gun berriak oso pozgarriak dira, no-la antzerkiaren gaiaren aldetik, ala antzeslariagatik; zaleturik gaude ikusteko. Ordua arratsaldeko boste-tan.

SANTA AGEDA

Aspaldiko urtetan, aaztuta gendu-kan erri oitura eder au aurtun ber-riro berpiztu da Urnieta'n. «Erri gaztedi'ko neska mutillak or ibilli zaizkigu baserri ta kale etxez etxe, abesti ta soñu, irrintzi ta dantza be-ren gaitzetasunari dagokion alaitasu-na zabalduaz. Bejondaitutela! Eutsi elkartasunari! Zuen a dera! BATEK

SORALUZE (Planzentzi)

EZOZIKO BIDE BARRIA

Jun dan egun baten, Ezoziko auzo-ko baserriak batekin arkitu nintzan trenian. Esan zidan nola alde ortan bizi diranak Ezoziko bide berria bu-

katuta ikusi nai duten. Orretarako batzar batean bildu ziralta ta bertan asmo onak artu zituztela beren na-ya betetzeko.

Tamalgaria (penegaria) da bide eder ori erdi egiña ikustea.

Nai genduke gure agintariak gi-zon oiei beren laguntza eskeintzia.

Ba daude gure Udal-etxean gizon gazteak Ezoziko Ama, ta beren er-ria maite dutenak, eta auzo orreri, lagunduko diotenak. Berengan dago gure itxaropena.

AGEDA DEUNAREN ONDORENK

Amaika berriketa izan da Ageda Deunaren besperan bildutako di-ruak Ikastolarentzat diralako.

Aurreko urtetan diru ori bear-tsuentzat batzen zan, gerotxoago «KARITAS» azaldu zanian, onen izenian, eta aurtun bildu da ikasto-laren alde.

Ikastolarentzat batu dalako bat-zuk asarre daude, aurreko urtetan bezela diru ori «Karitas» entzat bear zala esanaz. Nere ustez asarre daudenak ez dute arrazoirik. «Alle-gro» Baskunak, eskubide osoa du, berak nai duan eran lagun urkoari laguntzeko. Batzuetan beartsuentzat eta bestetan ezjakinentzat, orain egin dun bezela, Ikastola berri bate-ri lagunduz. Biak dira errukizko egintzak.

«Karitas'ek» egun orretan eske bat egitea nai badau, berak talde bat gertau liteke. Usten det orain-dik borondate ona arkitzen dala er-ri onetan, ori ta geiago egiteko.

«Karitas» diru barek arkitzen ba-da, ipiñi liteke jai aldi bat Sora-luze'ko Antzokian, eta ikusiko du nola Allegrok eskeintzen dion bere laguntza.

Ez asarretu, itz egin bear dan to-kian, eta ez jardun atzetik gaizki esaten.

ERIOZAK

Jun dan astean il dira bi plazen-tziatar. Lete'tar Jose (Eitzaga base-rrikoa) ta Astigarraga'tar Bixente. Euren sendieri laguntzen diegu nai-gabea.

ZARSARIDUNAREN EGUNA

Orain denbora asko ez dala, egu-nerokoetan irakurri ditugu Arrasa-ten zarsaridunari eskeñitako jai-al-diaren berriak.

Ori ikusita esan leikegu, «GURE ERRIAN ZERGATIK EZ BESTE AINBESTE?»

Usten degu gure Jolas Bazkunak, Udal-etxearen babesean eta erriko dendari ta lantegietako ugazaben la-guntzarekin eratu leikiela orrelako jai bat.

Urte batzuek igaro arren, orain-dik gogoratzen gera, gure Kirol Baz-kunak egin zuenakin Sagarrerrekako iturria zabaltzean. Bere batzokian batu erriko zarsaridun guztiak eta abar bat emon otzen. Biargiñ zar aren poza eta esker ona ikustekoak ziran.

Gaur ere ez da asko bear gizon orrek pozteko. Ainbeste neke artu-tako gizonak, erria ainbeste goratu dabena, gutxienez orrelako zerbait merezi dabe.

Or azalduda gure asmoa. Utsean eroriko ete da?

Beste bat arte.

KARAKATE

ERRENDERI

GOGOJARDUNAK

Datorren astelenean asi-ta, aste guztian gogo-jardunak, ejerzizioak, euskeraz izango ditugu; bi parroki-tan izan ere.

Eliz nagusian, D. Jose Maria Ar-rieta apaiz izango degu izlari, eta Aita Kaputxinoen elizan, Beizama'ko Aita Bonifazio.

Orra aukera ederra euskaldunok, fede-arazoan —garrantzitsuena nos-ki— «aggiornamento» on bat egite-ko.

Eutsi deiogun mundu-zear ezagu-tzen gaituzten doai onenetako ba-teri: Euskaldun fededun!

SENIDEAK ZERURA BIDEAN

—Larogei ta zortzi urtekin, Joxe-pa Zipitria Larburu anderea, Lazaro Bengoitxearen alarguna (G. B.). Bere seme-alabei gure samin-agur-rik beroena.

—Baita ere betiko utzi gaitu, Juan Loinaz'en alarguna zan, Kon-txesi Aizkorreta andereak, (G. B.). Bere alaba, sui, billoba ta aidekoak atsekabea lagun gaituzte.

—Erriko-Etxe'ko diruzai genun, Jesus Onandia jauna ere il da (G. B.). Emazteari gure samin-agurra.

—Baita ere atsekabez bete gaitu, «Belabartza» baserriko, Jose Arrie-ta jauna'ren eriotz tristea; berebil

edo auto batek jo ta illa baita. (G. B.).

ANTZERKI-JAIA

Jakin degunez laister —Martxoaren 8'an edo— izango degu noski antzerki-jai alai bat.

«Ereintza»'ko gazte-taldeak, bi lan polit eskeñiko dizkigute. Bat «Petrekillo» deritzana, Labayen'dar Antonio Maria, euskaltzain eta go-rengo idazle jauna'ren teatro-lana eta bigarren, «Senar bat neurria» deritzaion komeri frantsesa, Leunda'tar Fausto, euskal-idazle yayoak euskeraldua.

Gazte oiek, «Ereintza»'koak alegia, adierazi digutenez, jendea, par egiteko obra eske ari omen zan eta orra naioka alarga egiteko bi lan au-keratu. Beraz irakurle, adi egon, da-torren astean berri geio emango di-tugu. Ori bai, jai ori ikusteko txar-tela artu nai duena erne ibiltzen al da. Dagoneko eskea ba omen dute...

BESTE ITZALDI BAT

Aurreko astekoari jarraituaz, «Centro Cultural»'en beste itzaldi mamitsu bat izan degu. Oraingoa, Jose Antonio Alvarez Osas irakasle jauna'ren gain joan da ta erabili duen gaia, «Eusko enda-izti» edo «Etnologia vasca» izan da. Entzu-tera joan zan jende ugariak gogoz txalotu zuen.

ANARBE

LAZKAO

SASKIA BETE

Esan liteke gure erria etxez josi nai dutela, an eta emen etxe-egin-tza besterik ez da agiri. Batzuk oso politik dira, besteak politik, eta besteentzako ez dut izenik. Nik ez dakit, errua nork dun, kontratistak, arkitetuk, Ayuntamentuak edo etxe jabeak, bañan bateon batek izango du noski, ala danak pixka bana?

Lazkoa dan erri politikin eta, Kastillako lurkoloreko etxeak egin ez ditute bada. Aurrena saill aundi bat, eta ura danok ontzat eman ba genu bezela, orain beste batzuk. Nik ia uste nun, oraingo telleritan ez zutela ladrillu gorriak egiten, bañan jaunari eskerrak errian ber-tan, beste batzuetan gorria jartzen ari diran, ta beste zerbait dirudi.

Egia esan, ezin dut ulertu. Orain dala gutxi, Ayuntamentuko billera batean, eztabaida bat sortu, eta ba-tek onela dio: «Zertarako bildu gera emen? Laguntzeko edo eragoz-penak sortzeko». Eta beste batek erantzunaz: «Estetikari ere begira-tu bear zaio».

Jaunak: Eta len aitatutako etxe oiek, ondo ote dagoz estetika alde-tik? Eta au, gertaetakoen apur bat besterik ez da, ta besteen berri ez dugu jakiten. Egunerokoak ba da-karzikie. Donostioen albisteak, ba-ñan emengorik ez da agiri. Izan ere aurrenetik saill polita ingura-tzen zan Ayuntamentuko billerata-rako bañan orain emakume batzuk besterik ez. Auen jakin miña ba-karrik ote, edo gizonezkoak, bein bear da aspertu egin dira?

ZER ORDU DA?

Ez dakit. Ez, ez dakit. Eta gure parrokiako kanpai torreak iru ordu-lari ditu, ta... laugarrena jartzeko lekua. Bañan noiz nai, dauden iru-rak ordu ezberdina erakusten dute. Eta gero gure apaizak kopeta illu-na jartzen dute mezetara berandu irixten ba gera. Nola liteke? Lagun batekin aiatu dudanean, aien errian, parrokiako ordularia Ayunta-mentuana dala ta gurea ere ala izango dala noski esan dit, bañan ez dut uste. Nola bada! Euren alde-koa geldi daukate tal Bai, au geldi, ta Sempere aldekoa, zelai aldeko: baño amar minute aurrerago. Nork jotze ote du? Egun auetan beintzat, ordua jota une gutxi barru ordu er-dikoa jotzen du, ta asma zazue.

Barkatu geiegi luzatu ba naiz. EZ BAI DAKIT ZER ORDU DAN.

AZIA

BIZKAIA

AMOREBIETA-ZORNOTZA

Uda beria datorren antzera nor bera alaitu eta pixkorta egiten da andare eta txorien antzera, erri polit oneri be bardin igarotzen zayo gañera gaurko egun onetan ikusi degun Espaini-ko Txirindurien Txapelketa (Campeonato de España de Ciclo Cross) dala, eta Etxa-non zartu dan automobil, autobus eta millaka lagun ez da ezaugutu iñoz erruki euki diot bertako lurren

jabeari, solo danak zapa'duta gel-ditu dira, baña ez nuben pentzatu-ko Etxanon orenbeste txar'rik egon diranik milla; zortzi-reun (1.800) txorizo bokadillotan saldu dira, gelago egon bazan berdin.

Oneraz bakarrik ez dira ge'ditzen; Txirindurien zuzendari onek ga-ñean dauka uda barriko leialaketa (GRAN PREMIO DE PRIMAVE-RA); ez dira makalak ontako txu-kurak batzeko!

Ostikolariak (Fubolistak) ez da-biz atzerantza, kontrario onenari agiñaki erakutzi, eta txarrenari be-rak eue dabena itxi; alan da guz-tiz be ontzat artu le'ke.

Aurten 50 urte sortu zala Zorno-tzako ekipoa; artarako Urrezko-eta-lak (Bodas d'oro) gertatzen ar-da soñu aundiko jai ospetsu ba-teaz.

Sda. Artistica Cultural be bada-bil bere zer egiñaz, Euzko ikastola kantulariak gertatzen orfeoi patx-a-dazkoa, ateratzeko asmoan.

Pe'otazaleak pazientzi pixkat eu-ki bear degu gure frontoia zabal-du arte. «Noizko?»

Urengoan geiago.

ZUMAI

LAPURDI BENAPARROA XUBEROA

BEHAUZE

Erri onetako semea dan Martzel Algeiru abade barria, Azkaine-ko bikario izendatu dute.

MAYI HIRIGARAY

Euskaldun gaztien alde ainbeste ta ainbeste lan egin daben Mayi Hirigaray baigorritarra ezkondu da, Sames erriko Piarres-Iñax mutil gazteagaz.

BAIONA

Baionako Pelota-Batasuneko Len-dakari-ordezkoaren a'bia ezkondu da Deere-Carter jaunarekin, Flori-dan. New Yorken ipini dabe etxia.

BAIGORRI

Baigorri urte bete emon ta gero barriro joan da Ameriketara erri-onetako semea dan Zurikonea etxe-ko Rene Moxo.

BIDARTE

Bidarteko bikario izendatu dute Joanes Iturria abadea. Baionako eleiza nagus'an egon da orainarte.

AZKAINA

Ogeita amasei jaiotza, amasei eriotza, eta ogei ta bost ezkontza, joan dan urtean Azkainen. Mun-dua aurrerantza doiala dirudi, orai-narte beintzat!

ITSASU

Henri-Nikolas il da Parisen, la-rogel ta lau urtetan. Itsasuko kan-posantuan egin diote lur-emotea.

SENPERE

Antaritzeko etxeokandrea il da, larogei ta b iurtetan; famili aundi ondo asi ebana.

MIARRITZE

Portugaleko berrogei bierrin gi-xajo jausi dira jendarmin eskuetan, aldeplanen kanpu-inguruan. Noizarte igaroko ote-dau mugan gertatzen dan langille gixajuen kalbario 'otsagarri au?

BAIONA

Andre-Deunaren antzerki-gelan emon dabe «Etxahun» antzerki eza-gutua Mugerreko teatrolari gaz-teak.

USTARITZE

Arto zuritzen dabilela makinile-gaz, eskerreko eskua arrapau ta min aundia artu dau Arruntzeko Joxepe Azpeitia kontseilariak.

RAYMOND ARIZTIA OSAGILLEA

Berrogei ta amalau urtegez il da Parisen Sarako Raymond Ariztia osagille jauna, Joanes Ariztia abade jaunare etxearkoa.

DONIBANE-LOHITZUNE

Anna Etxeberri, Lauransen an-drea, il da larogei ta bi urtegez. Bere seme bat, «Courrier» egun-erriko Perran Laurans barriemote-llea da.

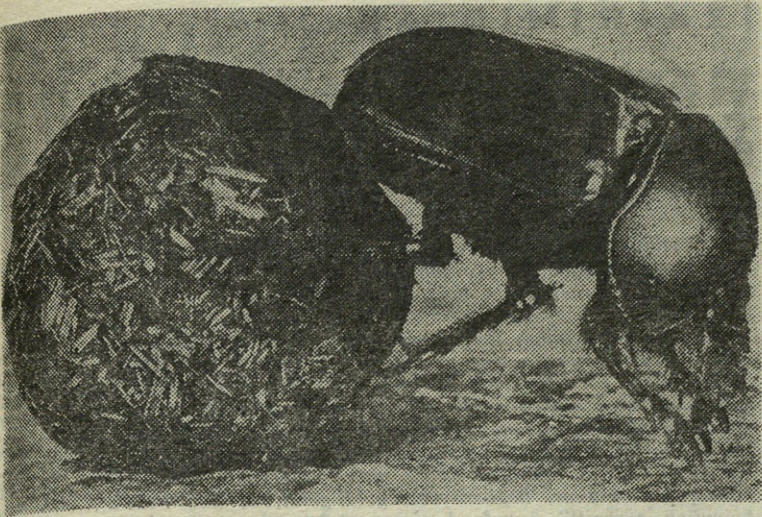
JOANES LARRAMENDI

Baionako eleiza nagusirako bika-rio izendatu dute Joanes Larra-mendi abade barria.

ZOKOA

Ogei zokoar ei-dira Dakar aldean. Danak ondo, diñolenez.

A. IBURRETA

GURE HERRIKO PIZTIAK: KAKARRALDOA

Aralarrera joan danak, aldapaz gora joatean, noiz eztitu ikusi pelotagille beltzikok? Ardien korotzei daragoiote ekinalean. Gai zikin honegaz pelotaxo biribiltxoak egiten dituzte ta gero bueltaka bueltaka ta narras nunbaiteko zuloxura daroazte bertan patxadaz iruntsi ahal izateko bake handitan. Bolatxo hauekin ere beren umeentzako kabiak egiten dituzte madari edo udare itzura emanaz.

Batek pentsa lezake pizti edo mamutxa hau garrantzi bakoa dala baiña ez da hola. Ardien korotza lurperatu egiten du ta bertan usteldu, lurrari gizontasuna ta aberastasuna emonaz.

Ejipton sagratutzat zeukaten ta apaizen erestunetan agertzen da. Bere kultur izena (Scaraboeus Sacer) hortik dator, kakarraldo apaiza esan nahi baitu. Garbitzaille hau oso ekillea da ta oztopo guztien aurka jotzen du ausarki.

Azterantz ibilliaz, ta erdi itsu da bestalde, bidean aunitz harri koxkor ta suster topatzen du bidea galaziz, baiña bera bolatxoaz hari da ekin ta ekin pelota ondo eroan arte. Grekoen ipuñien artean badago bat, Sisiforena. Jaun honek harri handi bat zeroan lepoan mendi baten tontorrera ta bertara heldu orduko, zast! harria aldatz behera erorten zitzaikan ta berriz ere menditik behera jetsi ta osteria ere harria leporatuta tontorre-runtz. Hauxe berau gertatzen zaika maiz kakarraldoari baiño berau ez da sekula ere nekatzen, ta jausita ere berriro hartzen du bere bolatxo anka artean ta berauekin ardatza eginda bidetik gora dihardu nekatu bage. Benetan irakatsi ederra Ideial on baten atzetik gabiltzanontzat.

FRANTZISKO XABIER KINTANA

TRANSPORTES

azkar

ERAMAN - EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Donosti'tik egunero:

Bartzelona, Zaragoza, Valentzi, Madrid, Oviedo, Gijon, Iruña, eta Bilbo'ra.

Astean iru aldiz:

Sevilla, Lugo, Coruña, Orense eta Vigo'ra.

Eustasio Amilibia, 13 ta 14 - DONOSTIA

Tefnoak.: 25.457 eta 26.987

ONGARRI
PENTSVAK

Ardura aundiz zabaldu degu aurrenengo pentzu pilla eta nunaitik entzun ditugu txalo ta zorion milla. Eskerrikasko baserritarrok, ez gauz besteren billa: Ongarri gaur ta beti zuentzat ongarrri izan dedilla...

Bere lenengo irteeran denok ikusi dezute trebe eta orrela parraitu nai du gaur ondo ta biar obe. Baserritarrok: egin zerate Iturri on baten jabe, gero ta geyo ematen du, ta eskatu bildurrik gabe...

APATAMONASTERIO - ATXARRO - BIZKAIA

SAB EN ARDURAEAN

FAGOR

Nork KUKURRUKU!!!

Ollarrak

ollotegian?

...Ez. FAGOR'ek

sukaldian

EUSKAL HERRIKO HEGAZTIAK: GAUONTZA

Udako gau epeletan afalostean baserriaren atartean lotzen gera azkeneko zigarrotxoa erreten. Zerua izar-tegi dago ta izar galduak hiriko artifiziozko suak bezala doaz zeru illunetik.

Illargiak argi zuri zuria zabaltzen du bere azpian ta basoa bestelakoa agertzen da.

Iturripeko urak islatzen du izarren dirdira ta leku batzuetan illargiaren argi barea. Kilkirrak kantari dagoz eta orobat larrotiak. Apoak solotik momorro billa doala edo iñungo harripetik klin klon gozo ta zolitzxoak abesten dizkigu. Saguzaharra, mozkorti baten higiduraz daunbaka dabil aidetik. Eskaratzeko leihoan gau-eko uli farfail edo pinpilinpauza handi ta burrunbati bat jotzen dabil, barruko argitara joaten galazoten dion kristala hautsi nahiz. Laba ondoko bedarretan, ipurtar-gi baten argitxo berdexka zerbait zoragarri begitantzen zaigu. Hibaitik igelen karra karra latza dator.

Soiñulari ugari dagoz udean. Belar bakoitzak bera du. Giñarrean, mentan, erromero usaintsuan, hirustetan... musikalarri oro.

Ta halako batean, ortu sainduren baten arima erratu baten deadar latza bezala luze ta ikaragarri bat, ta gero, beste bat.

Haurrak, bildurrez suetera doaz amaren laguntasun

billa. Gero itzal edo geriza zurirka bat, hegazkada ixil ta legunaz etxe aurretik doa misterio handiz. Gauontza da.

Eguna hareitz zahar baten zuloan pasa du ta orain gaueko orduak helduta, parrandan eta errondan ibilli. Illun dagoala? Ta berari zer? Begi handi ta borobillak ditu gaueango argi-izpi den denak hartu ahal izateko.

Ehizan dabil, bere erpa zorrotzek sagu, satar, arratoi edo sator ausarti bateri baiño gehiago kenduko diote bizia. Luma fin fiñak dauzka; erpetaraiño, esku-narruak bailiran. Dotore, txit dotore hiltzaille odolzale guztiak bezala.

Baiña Gauontzak eztio iñori kalterik egiten, onik bai ta nahiko handitxuak gainera. Izan ere saguak, satorrak eta arratoiak ez dira pizti onak baserrirako, hobe dagoz ontzaren urdaillean.

Ta goizeko lehenbiziko argiaz berriz doakigu bere zulo illunera eguna pasatzera, lo zorroan egoteko.

Baserritar ez jakin ta kruelak atean josten ditu hegazti on hauek untze edo iltzeekin hegaletatik. Hau astakeri galanta da ta ezjakin-seiñalea gainera.

Gizonaren gizabidea eta hezikera abere ta piztien-ganako maitasunean ezagutzen da askotan. Euskaldun asko, eztut uste txit gizabidetsuak geranik...

FRANTZISKO XABIER KINTANAK

GAZI - GAZAK

Artaburu yaunak lengo eguean bastarra yo eban bere otomobillagaz.

Urkuldu zalduste izan eban an inguruan egozanak; baña ez. Yaso ta azkar eroan eban osate txera, zapi baten batuta.

Zorionez, antxe egoan Azakirten osagille ospetsua. Zauritua ikusi ebaneko yari eban yantzi zuria ta arakatuten asi. Laster igarri eban gure osagilleak, gizon zauritu arek, burua palta ebala. "Buru barria yari bear yako gizon oneri —oyyu egin eban—. Ekarri egizue bat, txertan dagiodan, odo'ak bero dauzan bitartean".

Baño an egozetatik, inoz ez eban nai izan urkoari eskintzea. Danak, euren lejo-ganean eroan nai izan eban bakotzak bere kaxketa.

Orduan esan eban Azakirten yaunak: "Yoan zaiteze alboko solora ta ekarri egizue kalabasa bat".

Ekarri eban. Bai laster txertatu be gure sendagille trebeak. Prodigio aren oyartzuna mundu guztian entzungo zan. Izan he, zaurituak orma-bastarrean gal-

du ebana baño dotoreago yari eutson.

Senara etorri zanean, artaburu yaunak galdetu eban:

—Egoaldi ona al dago?

—Bai; euri-zaparrada samuraren ondoren, eguzki epela urten da —osagilleak—.

—"Ezarri dautzuen kalabasa ori azi daitentzat, bere bizikoa" —esan eban an egoan batek—.

—Zu egon zaite ixilik, orrek eztaki egin dautsogun operasinoaren barririk-eta! —agindu eutson osagilleak—.

Itxildu zan.

Eta bereala, zaurituak beste galdera au:

—Egia al da Cordobesa, betiko a'dendu dala zezenketatik?

—Bai zera! Barriz itxultzea iragarri dau.

—Orduan... inausi egiztazu txertau daustazun kalabasa ori.

Ama, iru urteko semetxoarekin erosketak egitera yoan zan, kin erosketak egitera yoan zan, salerosketako denda andi batera.

Mutikoa jostalloak ikusten eta ama bere gauzak erosten, alkar galdu ziran. Bere burua baka-

rrik ikusi ebanean, txikitxoak negarrari emon eutson.

"Adi galdua" yaso eban den-da artako nagusiaren "despatxura". Onek mutikoari maiteki:

—Potxolo; alakoetan, amari gonatik eldu bear yakok.

Txikiak, bere mingain erdia-kin:

—Eskua luzatu dot baña ezin alapau izan dot amalen gonea. Datolea ultian allegauko naz.

Gizajoak eztaki, bela zelan luzatu, alan labultuko dilala gonak.

—oOo—

Andra irakurle batek urrutiz-klifiaz ots-egin eustan esanaz:

—Zu, "Abeletxe". Irakorri neban andra ezkondueri emoten zeutson kontsejua.

—Da zer eretxi eutsozun?

—Frigorifikua daukenentzat ondo dago, baña eztaukogunok zer egin bear dogu?

—iErosi!! —erantzun neutson—.

Itxura danez, dana bandejan emotea nai dautzue emaku-meok.

ABELETXE

IZKIRIMIRIAK

EIZTARI-KONTUAK

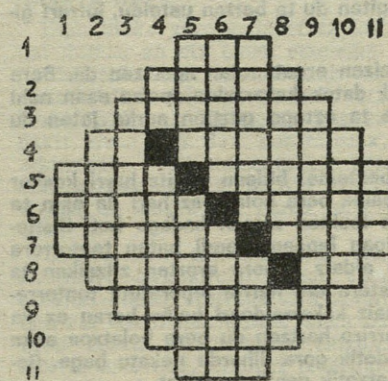
Gertatua omen da; berak beintzat baietz dio ta zerbait izango al da. Egia da gure lagun ori oso umorekoa dala, ta ez dala errex antzematea noiz ari dan benetan eta noiz "zeuri bostak ematen". Orra bein berari gertatua...

Eperretan zebillen bere ondo erakutsitako txakurrarekin ta ibilli ta ibilli, azkenean nekatu, pagope batean etzan eta lo artu zuen. Ontan, albo baten beetik gora bultzada bat nabaitzen du... "Tira txakurral alde akit emendiki!" esan eta berriz lo artu. Berealexe beste bultzada bat bestekal detik eta asarre-antxean esaten dio txakurrari... "Alde egik ortik gogai karri orrek!"... eta baita besoaz kiñada bat jaurti ere baña txakurrik ez. Agontzen da ta txakurra antxe aurrekaldetxoan "aparauta", anka bat jasota, buru-makur, begi-zorrotz, geldi-geldi, oi dan bezela... "Kontxo! bajaukak zerbait!" esanda begiratzen du aurrera ta eper-saldoa antze "ttaka-ttaka"... "Milla demoniual" aopean esan, artu eskopeta ta "Zirti zarta!" bi tiroz bi eper jo ta luze, bat lurrera eskubiaz eta aidera bestea ezkeraz. Txakurrik ekarri dizkio eperrok, ederrak gero, eta zintzilizka-rietan eurok jartzen ari zalarik esaten omen zion bere buruari... "No, auxe dok txakurra listua!"... Baña ez, ondo "eskolatuta" baldin bazeukan ere, ez zan ainstesteraiño. Txapela jasotzeko itzuli zanean konturatu zan zerek bultzatzen zuen beetik gora... alegia, bere gorputzaren berotasunak xuxpurtu ta pagapeko otzak irten nai ta irten ezinik zeuden perretxikuak ari omen ziran "frasta frasta" irten eta irten... Jaso perretxikuok sorbalda-sarea ta txapela bete-bete, ezin jaso izan zituenak bertan laga ta pozik etxera... Orrelako eizeketa xebebrerik ez omen zaio arrezkero egokitu ta auxe bai siñistu bearko diogula...

TXOMIN

—Kultura!! Kultura!! Gero liburu txarrak leitzeko, ezta?

Itz - gurutzetuak

Ar'o zeregin. — 7. (aa) Eraso, jazartu, Erabaki. — 8. Ikusmena galduta, Min-teki, ago. — 9. Sasi, arrosa. — 10. Itulari, idi-zain. — 11. Estil!

GOITIK BERA

1. Olatu, ur-palasta. — 2. Itsaso ta ibaletan. — 3. Marra, lerro. — 4. Bustia. Errazti, gisasti. — 5. Egats, saiets. Iruorri, pagotxa. — 6. Lasai, xabal. (aa) Izaki, gal. 7. Etsai, aurkari. (aa) Kemen-tsu, zoli. — 8. Irurkin, gero. An-tsi, asperen. — 9. Erpe, atzamar. — 10. Suge-itsu. — 11. Errezillo, zapero

ZEARRETARA

1. Eze, busti. — 2. Naro, erruz. — 3. Eredu, neurri. — 4. Txitxare koko, Sutondoko kate. — 5. Eskas, murriz. (aa) Putzu-zulo, urmael. — 6. Eraiki, sortu. (aa)

AGERPENEA

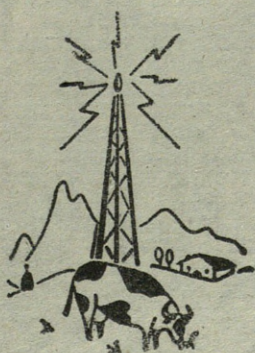
9. Alzapar. — 10. Ziran. — 11. Zal. Irusta. — 6. Zabal, elazl. — 7. Aretio, elaz. — 8. Iratze. A. — 1. Uin. — 2. Arrai. — 3. Arrasto. — 4. Ur. Isasti. — 5. Egal.

GOITIK BERA:

9. Otsalar. — 10. Itzal. — 11. Alz. Itziz. — 6. Itasi, ozar. — 7. nasar. Epai. — 8. Itsutu. Au. 1. Eza. — 2. Ugari. — 3. Arabera. — 4. Ar. Laratz. — 5. Urr.

ZEARRETARA:

Baserriaren alde
EUSKAL ETA ERDAL

Caja de Ahorros
Municipal de San Sebastián

Banen baneko azyak
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak

Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea

Baserri, lur-tresnak ta abar

Torrelavega'ko Perira joan
etorriak.

OIAL BIKAIN BERRI
ERAKUSTEGIA

ALDAMAR

Zuzenbidea: Aldamar, 2

(Reina Regente ertzean)

Urrutizkiña 1-54-65

DONOSTIA

GURELESA

GIPUZKOA'KO TA NAPARROA'KO ESNE ONENAKIN
GERTUTAKO ESNEKIAK: ESNE PASTERIZATUA, ES-
NE SOILLA, ESNE-AUTSA, ESNE-GAIÑA, GURINA TA
ABAR. - EGUNDO EGUNEAN, LURBIRA OSOKO ERRI
AURRERATU GUZIETAN, ONELAKO ESNE TA ESNE-
KIAK BAKARRIK ERABILTZEN DIRA.

GURELESA

inter
radio **tv**

Saltzalllea:

CENTRAL DE MATERIALES ELECTRICOS S. A.

Beste edozein markakoa baño
iru aldiz berriago ta gaurkoagoa

Ordalintzeko erreztasun aundiak

BENITO LERTXUNDI'K "OTEIZA GIZON IKARAGARRI BAT DA"

Benito Lertxundi'ren izena orain bi urte asi nintzan periodikuetan ikusten. Etorkizun aundiko abeslari bezela agertzen ziguten. Orain ere entzun berria diogu Xabier Gereño'ri, bera ta Mari Lourdes Irion doaukeratuak izan dirala Euskal-kantuarren III Sarietarako interprete bezela. Benito Lertxundi'k ez du presentazio bearrik.

Sukaldetan eta lantegietan ere zai egoten da jendea Lolola-erri-irratia ematen dituen irrat-saioak entzuteko. FM'rik etzenkatenak laister leiatsu dira alakoak eskuratzeko. Ez dok 13'koen kantua ar'ra izugarria izan dute errian, ta biderik onena auek entzuteko irratia degu, Joxe Mari Iriondo'k ain trebe eratuzen dizkigun programen bitartez.

Jendea irrikatzen egoten da abeslari ta kantari ialo auen berri jakiteko. ZERUKO ARGIAK bere ateak gogotsu zabaltzen dizkigun ezkerro, goazen auetako batekin elkarriketa bat tajutzeraz.

—Benito, emaguk ire lenengo pausoen berri...

—Pozik. Jaio Orio'n jaio nitxuan orain 25 urte. Nere eziketa normala izan dek, edozeinena, amalan urte arte. Gero ofiziala ikasi nian... Orio'ko erlojerian egiten diat lana. Kantatzen Orio'ko koruan, Zarautz'ko otxotean —oraindik ortan—, eta Orio'ko otxotean ibillia nauk. Gitarrakin, orain urte pare bat dala asi nitxuan La voz de España'k antolatutako konkursoan. Andik sortzi illabetera-edo, ez dok 13talde au egin genian ta arrezkerro emen nebilek.

—Maximo Gorki'k, proletarioen nobelagilleak (1868-1936), erriaren folk'orea atzerabide, ez-baña, re-boluzio bidea izan zitekela esaten zian, folklore zaarraren balioak, doñu, ritmoak-eta, etengabeko berritze jatorrian erabili ezkerro. Euskal za'e batzuek, euskal-kantak gitarrak lagunduta entzundakoan, eskandalizatu egin ituan, gure antzizako folklore garbia arrixkuan zegola-ta. Nundik nora abil i?

—Leen beste kantu batzuekin asi nitxuan; Elvis Presley'renakin, ingles batzuek, eta frantsez batzuekin. Ez dok 13'an ere oietzek erabiltzen nitzian. Gero neronenak asi nitxuan egiten. Balitekek, orain arte besteen kantuak kantatzen ibilli naizen ezkerro, influentzia pixka bat izatea oraindik, bañan nere ilusiorik aundiena neronen nortasuneko kantua egitea dek. Euskal-kanta zaarrak ondo estudiatu, aien ritmo eta melodiak, aien zera ikusi, no'ako akordeak et aabar, neronen gauza orijinal bat egiteko, neronen personalitatea azaltzeko. Ori, ordea, ain dek zailla neretzako, ta beste edozeinrentzako ere, aurreko egunaen norberak kolpetik gauza orijinal bat egitea... Nere kantua experimento bat dek: zertaraño allatu ditek, edo zer egin ditek kantuan...

—Tutulu batzuek?

—Ez dok amairu'n sartu nintzanetik aurrenetako bat "Egusentia" dek, gero "Larranteko loretxoa", "Egia" Orio'ko arrantza'ei ere egin nitxoan kantu bat. Azkeneke bi kantuak "Gazte sentimenta" eta "Gaua polita dago" Xabier lete'k emandako poema batzuek dituk. Nik letra jarri nitxoan.

Bañan nik naiago diat, askozaz ere, leendabizi musika egin, musika aldetik experimentu egiteko, eta gero letra jarri. Orregatik azken auetan, uste diat, orijinalidade gutxieneke melodia dala. Lotua arkitu nauk letra ortara.

Batzuek letrari ematen ziotek inportanzia, beste batzuek musikari; nik uste diat, kantu bat osoa izateko, biak bear dituela. Bietako batekin gelditu bear ba-nu, neronen naia musikari inportantzi ematea litzake. Protesta tipoko kantua egiteko bazeudek Ez dok 13 taldean, musika experimentua egiteko baño sentia" protestako dek, "Egia" progeiako, Nere kantuetan ere "Egun-testakoa, eta "Loretzkoa" ere protestakoa dala esan ditek. Auetan nere kantuetan ere "Egusentia" protestako dek, "Egia" protestakoa, eta "Loretzkoa" ere protestakoa dala esan ditek. Auetan nere idia batzuek esan nai nitzian. Mensaje aldetik ere zerbait egitea nai nizek...

—Oteiza ire errikoa dek. Ba al dek artuemanik?

—Leengo udaran bi illabete inguru pasa zizkian Orio'n, bere Quousque tandem'en bigarren zatia-edo, etzekiat... eskribitzen jardun uan, beintzat. Egun askotan egon nitxuan berarekin eta, egia esan diat, gizon ikaragarri bat dek. Ni nere talentuan ez nauk arengana allatzen eta askotan etzioat entenitzen... bañan aitortu bearra zegok gizon izugarri bat dala. Jardun izketa asko izan diat berarekin, eta beti erakutsi zidak zerbait. Uste nian eskulturaren eta literaturaren asko entenitzen zuela, bañan musikan zerbait diskutitu aal izango nuela, bañan musikan ere eta beste edozertan autsi egiten nau. Beti izan diat zer ikasi berarekin musikan, poesian eta bueno... zertan ez, !Oso pozik joaten nitxuan berarengana eta egunean, bear bada, ordu pare bat pasatzen nian, eta ateratzen nian inpresioarekin, amor eginda joaten nitxuan etxera, zehin aundia zan nere aldean ikusirik, eta ze katzatu gertatzen nintzan ni bere aldamenen. Inpresioa egiten zidakani!!

Badakit orain garrantzi aundiko lana egiten ari da'a eta denborik galtzea etzaiola komeni. Gustora joango nintzake bañan denbora galdu aziko niokek. Oteiza neretzat gizon aundi bat dek eta denok errespeto zor diogun gizona.

—Eta txalaparta?

—Txalapartarekin, leengo garalan eta jotzen dutenekin artuemanetan jarri nintzanean, zerbait egin ziteke'a uste nian, kantuaren eta ritmoaren bitartez gauza orijinalak konsegiltzeko. Ez diat esango orain egiterik ez duanikan, bañan ez nago ain komeniztua gai ortaz. Egin ditek experimentu bezela... Nik izkuntza bezela ikusten diat, perkusio instrumentua alkarrizketa bat egiteko, bat barruak sentitzen duana adierazteko. Gañera, gai ortaz nik etzeukeat asko itzegiterik, ni ez nebilek gauza auekin experimentu egiten; jotzen dutenak ari dituk. Berak esaten ditek zer dan. Etzekiat zenbateko ritmoa izango luken bateria batekin, zenbateko bariazioa...

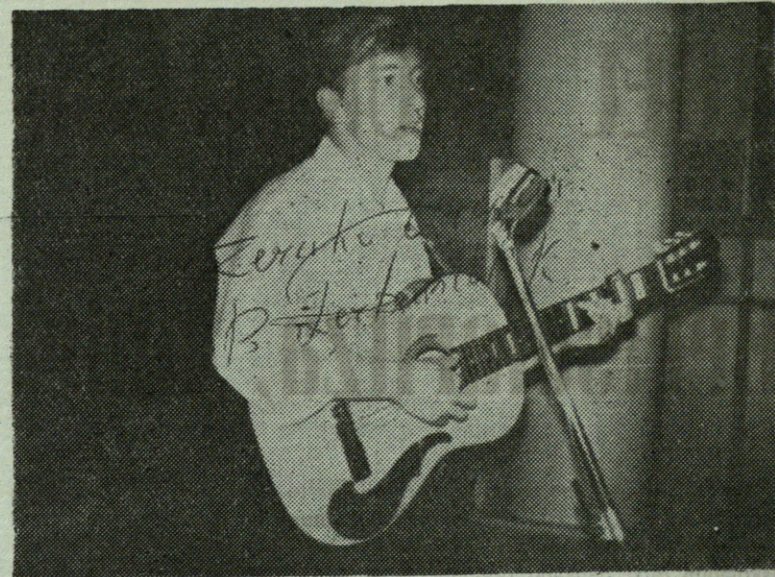
—Ze moduz konpontzen zerate beste kultura taldeekin?

—"Gaur" ta'dearekin, "Zur-ots" poeten taldearekin, "Argia" dantza taldea eta "Jarrai" teatro taldearekin, danok bat gerala esango diat, Atera kontua nolako artuemanak dauzkagun, "Escuela vasca" au denon artean egiten diagu, eta alkarri zer aditu ta zer ikasi batzuekagu...

—Grabatzeko asmorik?

—Orkesta batekin grabatu nai nizek, ta on bat billatu naiean nebilek. Denbo luze baño leenago aterako dala uste diat. Inportante ikusten diat disku-grabazioa.

Erriak ez dok 13'reen kantuak eszenarioaren bitartez ezagutzen dizkik. Diskuaren bitartez jendeak

"Nere ilusiorik aundiena neronen nortasuneko kantua egitea dek".

ezagutu egiten dik kantua, eta bein teatruan kantuaren izena anunziatu orduko, kantatu baño leen jendea bizitzen asten dek kantua, ta orduan geiago apreziatzen dik. Oso bentaja aundia dek. Orregatik oso bearrezkoa dek diskua bai kantuak zabaltzeko, bai jendeak ikasi ditzan ta baita gu obeto ezagutu gaitzan ere. Berealaxe egingo dedala,

uste diat, bai nik eta taldeko gaitzuekoak ere.

—Bukatzeko?

—Eskerrak eman nai nizkiokek ZERUKO ARGIA'ri momentu au eskeini dida'ako nere idea batzuek eta nere gauza batzuek jende aurrean azaltzeko. Milla esker!

Juan Antonio LEAMENDIA'K

EUSKAL ERRIETATIK

(8'garren orrialdetik)

GIPUZKOA

ZALDIBI

AZTERKETAN

Urte bete igaro da gure herriko gertakizunak Z. Argiaren bitartez argitaratzen asi gañanetik. Hori data egokia iruditzen zait atzeraka pixkabat begiratzea gure parrerari azterketa egin ondoren nola jarraitu ikusi al izateko.

LEHENDABIZIKO ASMOA

Aspaldi antzetik nere bihotza kezkaratua zagon. Ezin egona nabaitzen nuen neure barrenean. Herrian bizitasunik ez genuen ikusten. Alkarrekin mintzatzekoan, kirol gaiak eta kitu!! Agintarien erabakiari irizipenik ez. Arazo gorrik ikusi eta denak isil-isilik. Negargarria neuriz gañeko isiltasun hau!! Herri jakintza hiltzen ari zitzagun. Antzizian txoko honek zituan doaiak, ga'tzen! Eta... egokera beltz honetan inork ausartasunik ez oihu egiteko. Tamal egokera hontan oldozten edo pentsatzen egon hondoren erabaki auxe hartu nuen: Karraxi gogor bat egitea Z. Argiaren bitartez gure herriko gertaera beresiki guzien argitasuna emanaz.

Erabaki hori bereala joan zen aurrera irudituz zitzagulako karrax hau baliozkoa izango zela isiltasuna ausiaz sakabanatuta zeuden kemenak bi'du eta herriari indar berri bat emoteko.

GATAK

Lanketa honetara zerk bultzatuak izan giñan ikusirik esan beharrik ez ze eratako gaiak erabili diran. Asieran bertako errealdade batzuek illunpetik atera giñuzten herritarrek ikusteko eran argitaratuaz. Laixter antolatuz zituzten gazteak itzaldi sorta bikainak eta txehetasun hundiñekin horri hoietara ekartzen salatu giñan. Hoekin batera toki geiena izan dute kultura aldeko ekintza guztiak.

Eta, gu gai batekin eta besteekin ojuka ari giñan bitartean herri barruko indarrak, isiltasunaren estaldurak pixkanan austaz, gero eta nabarmenago jartzen ziran.

TUNPATAKOA

Hau ikusirik izan dira —ez gera arritzen— eskuak burura eramane dituztenak eta era batera edo bestera a'egindu diranak indar hoek lehengo illunpetiko ixiltasunean biurtzen.

Adiskideok: Jakin ezazute irizpiderik (Kritika) ez balego, mundu honetan denok iritzi berdinean jokatu genukela eta ez litzakela aurrerapenik izango. Gañera goan eduki dezagun Kristiaren hi-

tza: Ni naiz munduko ARGIA. Geroztik, gizonen illunpetik ateratzen utzi nahi ez dionak, errealdadeari —gizonak ikusi dezadan— Argi egiten utzi nahi ez dunak Kristo eta gizonen hartean langa bat a'txatzen du. Adibidez, Kristoren aurka doa.

IZEN ORDEZKOA

Askok uste dute izen ordezkorekin ibiltzea ixkututik ibiltzea dala. Irizpidea egiteko, era asko daude; bañan, guk idazkiz aukeratu degun ezkerro emendik izango dituzte erantzun guziak. Oraindiko gure jarrera edo postura guztiaz zabal izan da. Betik izka-m'zkarako prest egon gera egia behardan tokian uzteko. Hontan, izka-mizkarako prest bagaude eta gure erantzun bide guziak Z. Argiaren bitartez eman behar baditugu, ez dauka garrantzirik —neretzat—, izenari jarri edo ez.

Oraindik —tamalez— egia nundik datorren begiratzen zaio. Egia ere monopolizatu egin nahi al dute? Bañan, benetan esaten dut: Gizontasun oso gutxi aza tzen dutela jartzen diran arrazoiak aztertu baño len nundik etorri diran, zeñiek esan ditun, jakiten salatzen diranak. Askozaz gutxiago oraindik ardi narrutuak jantzi eta Z. Argia'ko zuzendar'arengana azaltzen diranak esanaz gurekin alkar hartu ta jana egin nahi dutela eta, harren esateko edeslariaren izen abizenak. Bein da berriro esango dizuet gure idazlanak eskandaloaren bide baldin badira ez dala asmo zuzena gurekin pakto bat egitea; obeto egongo litzakela (erabaki bakarra) idazlan hauek sortu-arazten dituzten eskandaloak moztea.

Emendipkan aurrera, bada, ez dezala inork kuriosidadez edo... galdetu, zeñi dan oen idazle, ez. Ausartu ditzagun lehenik jartzen diran burupideak. Gero, ondo dagona ontzat hartu, eta noizbait idazkiren bat illun edo oker azaldutakoan askatuasun osoa daukatzute erantzuteko.

ELKARTEEN SORKUNTZA

Urte bete pasatuko ekintza hontan giro bikaina azaldu zaigu isiltasunaren kateak austen asi bezin laixter. Bañan, gertaera guzien hartan nagusitakoa Guraso Elkartearen sorkuntza izan da. Gaurkoz, lege-bideko iraskunderik indartsuene. Horri honetan dagoaneke 100 inguruko erkier (sozio) taldea egongo da. Ba da zerbait!!! Hoe danak zenbaterano lana egin dezakean ikustea erreza izango zaigu noski!!

Horregaitik, sorkuntza hauek ikusita gure ekintza bukatuta gelditu dala esan liteke. Lehendabiziko asmoa karraxi egitea bai zan, lotan zeuden indarrak esnatzeko.

Naiz eta aurreneko asmo hura bete egon, hori etapa bat beze'a hartu ezkerro, iruditzen zait orain-

dik badaukagula zer egia bide hontatik; hau da, Zaldibin ematen diran baldintzak edo pausoak, gutxienez inguruko herriari azaltzeko idatzen jarraitu behar dugula.

Bañan gure jarraipen gehiena azterketan finka jarrean, guztirako izan behar du. Hortarako gure jaioterria hontako ingurumai guziari begiratu diogu, baño arreta haundiarekin erabiliko dira jakintza aldeko ekintzak eta elkarte beharrenek.

"ARA-BERRIZ"

ZARAUTZ

ZEAR-BIDEA ITXAS-ALDETIK

Zarautz'tarori ainbat buru auste aspaldiko urte auetan sortu digun auzi bateri, badirudi oraingoan erabakia emango diotela, naiz eta erriaren geienak, erabaki orten aurka izan.

Badakigu erri onek bearrezkoa duala zear-bide zabal bat, orain dauzkagun bide estuak sortzen dizkiguten korapilloak askatuak izan ditezun, baña guziok egiten degun galdera au da: Zergatik bide ori erriaren bazter-aldeetik irikitzen ez da?

Bide zaba' ori, itxas-ondo orretan, etxe-sail ori lurreratuaz irikitzeak, lasaitasun bat sortuko duala ezin ukatu, baña errian lantokie-tara joateko burni-bidea igaro bearrrak sortzen dituan buru-auste ta kalteari zer askatasun datorkie? Bazter-aldeetik egin ezkerro berriz, korapillo guziak askatuko lirake.

Zarautz'ko erriari begiratu, ez degu gaizki artzen itxas-aldeko ori irikitzea, baña lendabizi iriki dezatela bestea, b'arko egunean, gaur Zarautz'ko erriaren zati askoren-gatik esaten deguna berritu ez dezagun.

ONDARTZA'KO OSTIKOKETA TXAPELKETAK

Epaila'ren 12'an jokatu dira ondartzako ostikoketa txapelketak azken jokoak, bere lau malle-tan.

Txapelketa au oso ezaguna egin da ta beragatik telebizioak artuko ditu bere azken saloko zati batzuek, era orretan Espaini guzira iritxiko dira bere berriak.

Ziur gaude gizatasun jatorrean jokatuak izango dirala azken joko auek, ikusle guzleri ikas-bide bikain bat emanaz.

Orri onetatik, bijoazkie zorionik beroenak onen antolatzailei, batez ere Urquia'tar Pako'ri, konturatzen bai gera ez dala txantzetako lana, berak egiten dutena.

EUSKAL ANTZERKIAK

Iritzi zaizkigun berriak egi bada dira udara aurretik iru edo lau antzerki bikain ikusteko era izango degu zarautz'tarrok.

Badirudi indar berriak sortu zaizkiola euskal-antzerki sallari. Jarrai aurrera mutillak!

URRUTI

ABEL MUNIATEGI, bertsolari ta unibersitarioa

Bertsolaritza, bide barriak zabaltzeko kapaz da

Bertsolaria ta bertsolaritasuna, orainarte beintzat, gelen batez baserriari ta langille-gendeari loturik egon da. Bertsolarien artean, naizta azkarrak eta burutsuak izan, eskoladun gitxi daukagu oraindik. Orrezgañera edo orre-xegaitik bear bada, bertsolaria modatik pasatzeko arris-kuan dago, gazte-entzule askoren belarrientzat gaurkotasu-nik eztaukan antxiñako ots besterik ezpaita. Entzule orre-in artean barriz ez pentsa ia euskaltasuna galdutako sasi-euskaldunai begira nagonik. Besteak damostez buruaust-teak, au da, euskal-kontzientzi bizi batek eraginda Euska-lerri barri bat altza naiez ari dan gazte-gendeak. Eta onei-tariko asko dagoz bertsolaria euskal-kontzientziaren piz-

Orra orain Muniategi'ren erantzuna:

**San Inazio militarra zan
eta arretaz aditu
gugaitik eta errien alde
etzuan ezer sufritu.
Bera zala ta bera etzala
erdera gallen gelditu
askoz obe zan ejertziuak
euseraz egin balitu.**

Badakit bertso onek askori min emongo deusela ta bear bada «Euskaldun-Fededun» slogan ortan sartzen ez-tala. Baña sakontasunik, zorrotasunik eta gaurkotasunik iñok ez deutso ukatuko. Publikuan bertan be bertso onek atera zuan añako txaloaldi bizi ta barrenkoirik nekez atera leiteke.

Ona emen beste iru bertso LEKEITIO'N egin gendun bertso-jai baten kantatu zitunak. Gai auxe jarri yakon: Bein batean euskal-komunista batek bertsolaria ta bertso-laritasuna ia modatik pasatutako erremintak dirala iñoan. Bertsolaria atrasu bat dala Euskal-erri barri bat egiteko, beti leenean eta antxiñako autu-mautuetan muturra sartu-tako retrogradu bat izanik, etorkizunean bide barriak za-baltzeko kapaz ez dala-ta. Abel Muniategik iru bertsoan orrela uste zuan euskal-komunista orri erantzun bear eutson.

- 1) Bertsolarien alde ta kontra asko da esaten dana zu adiskide arkitzen zera eritxi txar bat emana. Altaboz on bat izatia da bertsolariaren lana ni ez naiz emen zuen aurrian zerbait esaten dedana Euskal-erria bera da gure agoz kantatzen dauana.
- 2) Euskal-erria nazio bat da ori da gauza jakiña ukatutzia izanagaitik

gizon askon atsegiña.

Zu komunista zera orretan ainbat enpeñu egiña bertsolariok agertzen dogu erri bizien zotifia atxak eurak be kantatuko leuke gu ixildukao bagiaña.

- 3) Aurreratuz doa erria mudantzak datoz aukeran ta zuk diñazu bertsolaria ia estankatu ote dan. Gaurko mensaje barria dator guk darabilgun euseran itz egiteko deretxua ezin ukatu leike ezelan bertsolariok kantauko dogu plazan ezpada kartzelan.

Zer deritxezu? Bertso onek Euskal-erriko ogei onenen artean sartzekoak dirala entzun neutsan apaiz-lagun bati. Nik neure aldetik uste dot arrez sinistuko neukela, baita probatu ere bear bada.

Gaian jarritako komunista orrek bertsolariari gun-gu-nean ikutu deusola uste dot.

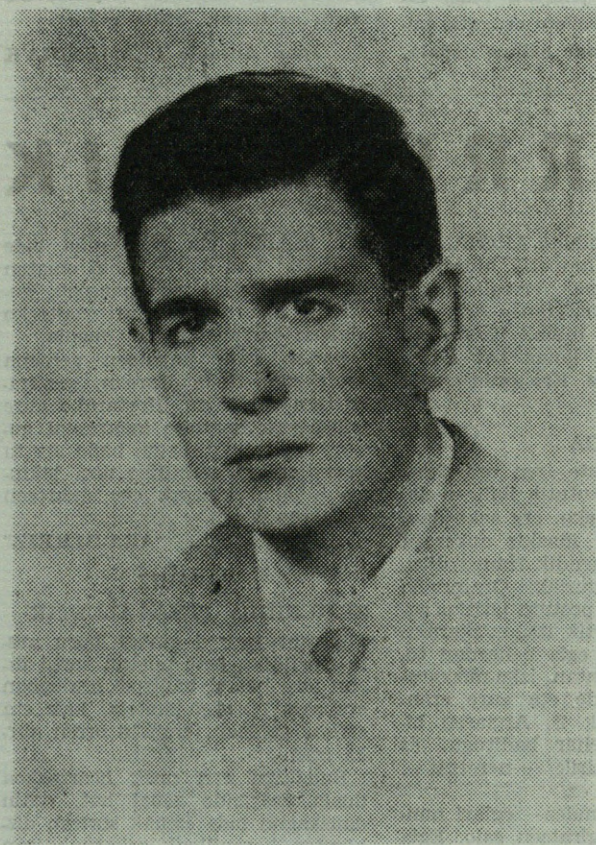
Muniategik erantzueria oberik ezin izan. Oraindik gaz-tea danezkero, Muniategi'k bere bertso-tankera landu bear-ko dau ta bear bada tranpa geiago ikasi. Baña kondizio-rik aurrenak beragan ditu: alea sobre ta aberatsa gañera, esankizuna ugari ta gaurko munduarentzat gañera. Orixe da gaur bertsolariak lortu bear dabena bestela entzule gazterik eta kezkatu-rik eztabe izango, ta zaarrak ildakoan kanposantuan kantatzen asi bearko.

Muniategi orrexegaitik da aipagarri: gaurko giroko ta sentikerako gurpilla dakarrelako. Orregaitik nun nai apar-teko txalo biziak aterako ditu, bertsoren batean gaurko prolemaren bat sakon eta garratz adieraziko dau-ta.

Lau itzetan auzia garbitzeko auxe da ABEL MUNI-TEGI:

Gaztea; zorrotza, sakona ta gaurkoa.

XABIER AMURIZA

garri bezela aintzat artzen eztabenak. Zergaitik? Luze ni-ñoake ta auzi au beste egun baterako uzten dot.

Origaitik aspaldiz nongen bertsolari gazte baten izena Zeruko Argira ekarri naiez, naizta ia askok lendik ezagutu, gaztea, eskolatu ta gaurkoa dalako.

ABEL MUNIATEGI Ereñoko semea da, Gernikatik zor-tzi kilometrora dago erri au. Ogei ta lau urte ditu ta amar urte apaiz-karreraren egiña da. Arrezkeroko iru urteotan Deustoko Unibersidadean ikasten diardu, orain ekonomi-abogadu ta geró politika-ikasketak egiteko ustez. Bertsola-ri bezela merezi dauan izenik oraindik eztau artu, ezta gitxiago be. Bizkaiko azken txapelketa nagusian esate ba-terako, duda barik finalista atera bear zala uste dot, naizta neu be maiko izan ta'erabakia bestera emon. Orre-gaitik kezka aundi batekin etxeratu nintzan eta biamonean bertan bertso guztiak magnetofoi batetik itzez-itx koptatu nitun, kritika sakonago ta lasalago bat egiñaz. Kritika ori juraduan izan ziran guztiai bialdu neuntsen, bueltako eran-tzuna eskatuz. Zain egon naz baña bik bakarrik erantzun deuste. Kritika ortan uste dot naikoa garbi probatzen nuala Abel Muniategik saio ortatik Bizkaiko bigarren gi-txienez merezi zuala. Agerbide bezela txapelketa artako bere bertso bat jarriko dot emen. Arregi'rekin teman to-katu yakon, eta Arregi eleizeak erori ezkerro azpian errez arrapatuko leuken eleizkoia zan, Muniategi barriz iñoiz eleizarik zapaltzen etzuana.

Arregi'k laugarren bertsoan auxe kantatu zuan:

**San Inaziok bere bizitzan
auxe zion eguneru
mundu ontako arrobidez
iñor ez jatzeko ero.
Zer balio dun lur onetako
ondasunetan espero
alperrekuak dirala danak
zerua galdu ezkerro.**

Ikusten danez bertso ederra ta ari-arira zetorrena.

AITZEKO SANTA ENGRAZI

Nork ez du ezagutzen gure artean Aizarna'ko erriaren gain-gañean dagon baseliza au?

Aspalditik dute euskaldunak eliza onentzat jaiera aun-dia. Bataioetako agiriari begiratu besterik ez dago, Engra-zia izenekoak ugari arkitzeko. Oraindik ere beren umeak artuta, guraso bat baño geiago urrutietatik etortzen ikus-ten degu, Santa Engrazi'ri aurrak izketan ikasi dezan me-sede eske.

Bat bakarra ere ez Aizarna'n Santa Engrazi'ko kofra-dian sartu gabe.

Elkano berak ere testamentua egitekoan gogoan izan zun baseliza!

Noizkoa danik ere aztarrenik ateratzen ez degun eli-zatxo!

Ori bai, oso antziñakoa. Iruña'ko eliz-barrutiko parro-kietan lenengoetako. Inguru-mari auetako euskaldunen aurreneko parrokia.

Euskal-erriak ba, ditu toki zoragarriak. Zein baño zein lilluragarriagoak. Leku ikusgarri oietako bat Santa En-grazi. Igazko urtean bertan ere Irun, Ondarrabi, Donosti, Lazkao, Zumaya, Pasai, Azpeti, Tolosa ta abarretako men-digoizaleak agurtzeko zoria izan genduan.

Ta danen ezpañetatik auxe entzun genduan: "Lastima, ez bazaio begiratzen, laixter erori egingo da". Gure biotza barru-barruraño zulatzen zuten itz zorrotzak.

Mendigoizale oiek, denbora asko ez dala, izparringian dei larri bat egin zuten. Bereziki alkatea ta erretorea ai-tatuak izan giñan idazti artan. Baña bildur naiz dei orri entzungor egingo ote zaion.

Orain dala zazpi urte ere Artetxe jaunak beste oi-u bat egin zun nere eskabidez. Basamortuan egin zun nun-

bait. Etzuan iñork aditu. Norbaitek entzun bazion ere, esker txarra emateko bestetarako etzion entzun.

Ta pitzatutako torrea konpondu ta tximist-orratzak ezartzea besterik ez genduan egin. Uskeri ua 6.242,50 lrko ordaindu zan.

Bi urte ez dira oraindik, osteria tximistak pikardi aund-iak egin zizkiola. Ez da arritzeko. Tximistak eta ekaizak gogor astintzen duten baseliza dezu, mendi gallurrean bai dago.

Geroztik zer egin ez genekigula geunden, ez bai dau-kagu dirurik.

Mendigoizaleak ateratako itzak pozturik, eskean asi naiz. Lotsa ta bildur, eskale biurtu natzaizute.

Datorren apirillean konpontzeari ekin nai genioke.

Inguruko basarritarrak auzo lana ta zertxobait geiago ere eskeintzen digute.

Ez dira txarrak. Ori bakarra, ordea, ez da aski. Asteko ere ez degu. Ta Aizarnarrai ezin geiago eskatu. Beren pa-rroki aundiari eusten lanik asko ba-dute, beste zazpi ba-selizai begira egon gabe.

Beraz, gure aurrekoen eta Aizarnarren izenean eskea egin nai nieke Zeruko Argiaren bidez euskaldun guztieri. Ta batez ere Gipuzkoa'ko Aldundegi, Santa Engrazi az-pian jaiotako "Basarri" jaunari, Santa Engrazi-zale dan Joxe Artetxe'ri, Loiola'ko Irratiari ta mendigoizale guztieri.

Garbi esateko, batzueri diru-laguntza eskatuko nieke. Besteai, berriz, Santa Engrazi'ren alde itza ateratzeko.

Asi naiz, aspaldian betea neukan barrua ustutzen. An-tziñakoak aitz biziaren gañean jasotako elizatzxo au berri-tutakoan, arindu ederra artuko duala uste det.

M. ATXAGA